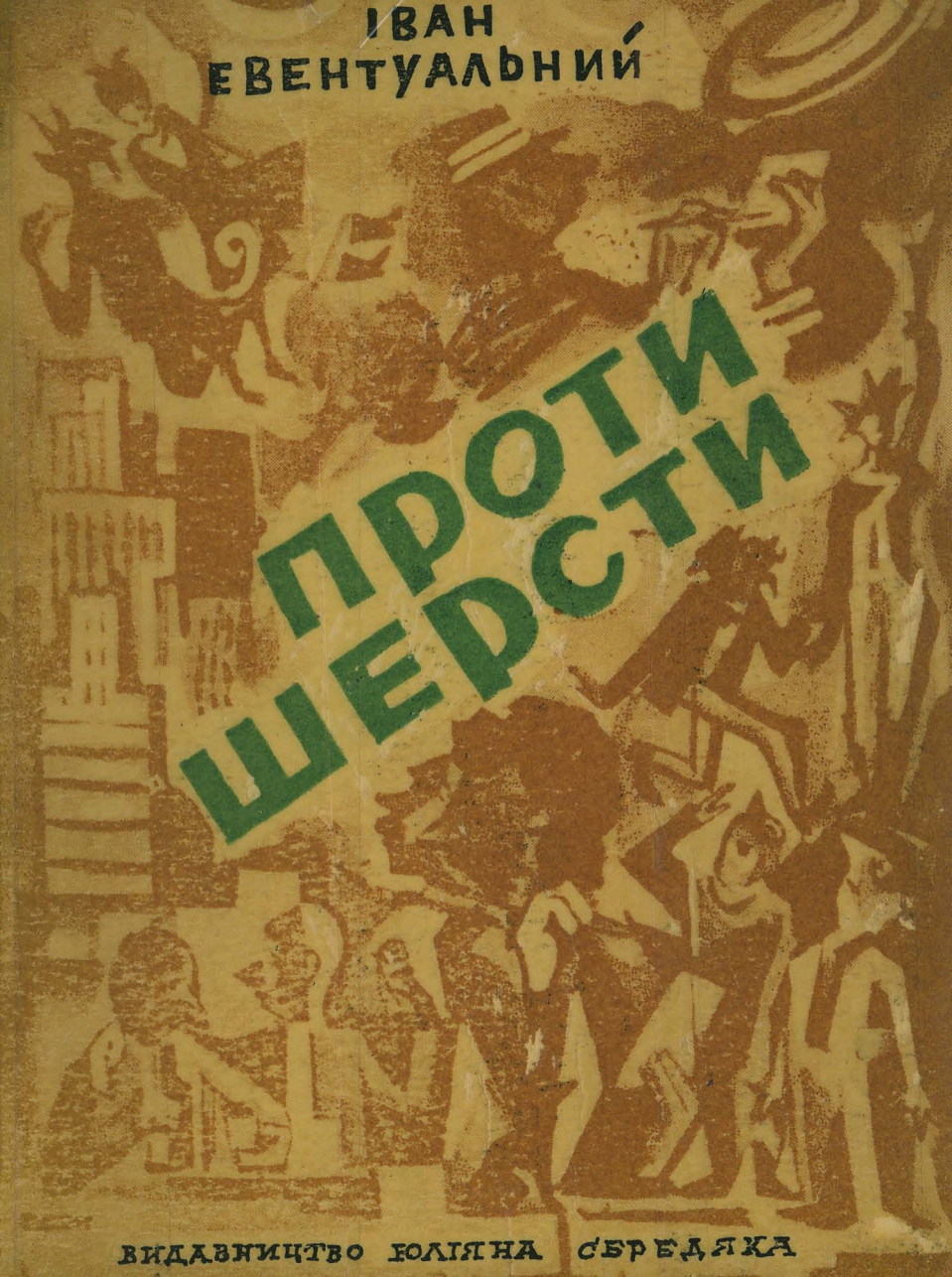

ІВАН
ЕВЕНТУАЛЬНИЙ

ПРОТИ ШЕРСТИ

ВИДАВНИЦТВО ЮЛІАНА СЕРЕДЯКА

ПРОТИ ШЕРСТИ

IVAN EVENTUALNYJ

ІВАН ЕВЕНТУАЛЬНИЙ

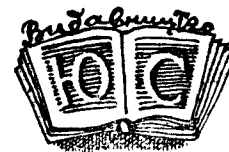
C O N T R A
P E L O

П Р О Т И
Ш Е Р С Т И

Versos y cuentos humorísticos

Сатири — Гуморески — Пародії

diasporiana.org.ua

EDITORIAL JULIAN SEREDIAK

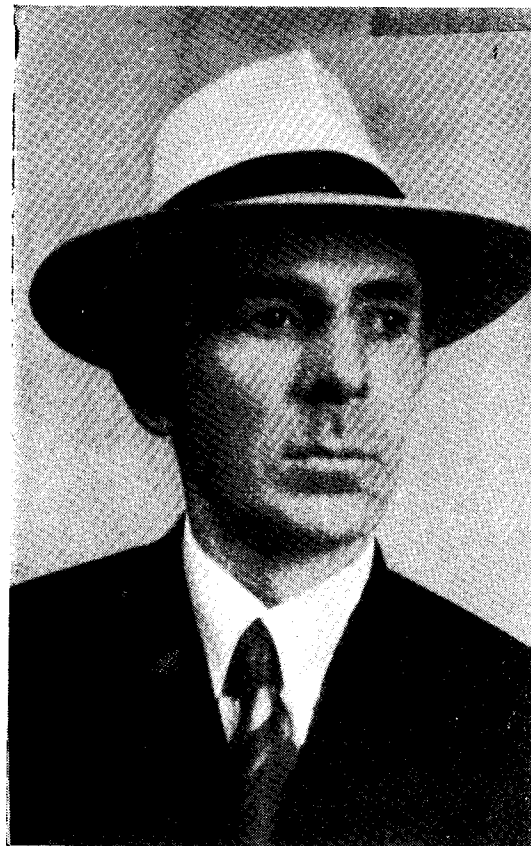
Buenos Aires

1962

ВИДАВНИЦТВО ЮЛІАНА СЕРЕДЯКА

БУЕНОС-АЙРЕС — 1962

Обкладинка роботи Бориса Крюкова

Copyright 1962 by the Publishers

В С Т У П Н Е С Л О В О

Кажуть, що чим поважніше життя, тим більше воно потребує гумору... Мабуть, ця засада правдива, бо в сьогоднішній поважній добі зустрічаємо все частіше твори з ділянки гумору й сатири. Варто пригадати хоча б книжку Орвеля «Колгосп тварин», де, як відомо, показано в кривому дзеркалі сатири державний советський лад. Ця сатира обійшла в перекладах увесь світ, її зфільмовано, і постає питання: що більше спричинюється до кращого зрозуміння червоної небезпеки — сухі цифри про зростання комунізму, чи сатира, в якій виявлено підлість комуністичної системи.

Українські письменники на чужині не занедбують гумору й сатири, а їхні твори стають улюбленою літературою нашої читацької спільноти.

Маючи можливість, в умовах беззаперечної свободи слова, писати відверто, українські письменники-гумористи дждались навіть того, що проти їхніх творів почала виступати в т. зв. УРСР офіційна емведівська критика, чим дала доказ, що ті твори просіяють якимись дорогами за залізну заслону, і там про них заговорили. Ідеологи марксизму-ленінізму відчули небезпеку сміху, бо в країні, де «від молдаванина до фіна на всіх языках все мовчить», вільний гумор і сатира — дуже загрозове явище. В підсоветській пресі спостерігаємо наступ проти творчости українських гумористів у вільному світі, яку ми сприймаємо тут, як щось цілком нормальне, гідне рівня культурної людини.

Вирвавшись у вільний світ з обіймів червоного да-
нуна, Іван Евентуальний, що його книжку «Проти шер-
сти» Ви, шановний Читачу, саме тримаєте в руці, від-
чув подих волі, подих свіжого повітря для своєї твор-
чості, яка марнувалась і гинула в задущливій атмосфе-
рі, «соціалістичній за формою, а московській за змістом».
Коли в час війни залізна заслона тріснула, Іван Евен-
туальний виїхав з дому неволі, і хоч жаль за рідною
землею не покидав і не покидає його, він з молодечою
енергією бореться за права української людини на на-
цій не своїй землі, бореться гострим і дошкульним пе-
ром сатирика. Іван Евентуальний — пильний спосте-
рігач життя й подій, і дуже чуйливий на загальноукра-
їнський біль. Стиль його творів, так політичного, як і
побутового характеру, ставить його через те в ряди пе-
редових українських письменників-гумористів. Він у
своїх творах реагує на кожне зазіхання Москви на пра-
ва нашого народу, виявляє облуду комуністичних кли-
чів, а водночас живе добрим серцем для добрих людей.
Сам Евентуальний ось так висловлюється про свою твор-
чість і про себе:

Як тепа піч у хуртовину — жарт.
Жартуючи, я мабуть, і загину,
Бо лиш тоді на світі жати варт.
Коли на усміх викличеш людину.

Цим «вірую» письменника наснажені його твори,
і це «вірую» забезпечить їм привіле місце в україн-
ській літературі.

Видавництво

МОЛОДІЙМО!

Зелень — емблема росту,
Ріст є емблемою сил.
Тільки не в воду з мосту
Розмах свій, друже, неси.

Мимо невдач і образи,
Краще — з води на міст.
Сталлю наснажуй м'язи,
В перстень закручуй хвіст!

Може, з ясного неба
Грім полетить до ніг,
І відпаде потреба
Гризти себе самих

Сплітки, полеміка, чвари
Дишаться на смітнику,
І з героїзмом у парі
Підемо в простір. Крокуй!

Стиснувши серце і зуби,
З холодом думки і дій,
Проти всесвітньої згуби!
Тож молодій, молодій —

Духом, нестримним буянням,
Кожною цяткою м'яз.
Стануть на задньому пляні
Віскі, і пиво, і джаз,

І конгресові роздори.
І міжпартійні сварки.
З рабської нервам покори
Мусимо вийти таки!

Щоб животіння руїнне
Зникло, розвіялось в прах.
І щоб ім'я у к р а ї н е ц ь
Скрізь поважали в світах!

**НЕМА ПОГАНОВОГО У ТІМ,
КОЛИ СМІЮТЬСЯ НАД СМІШНИМ**

ЛІТАЮЧА ХИМЕРА

— Чи ви чули щось про диски?
Диски мають форму миски,
Отакі-ось, отакенні! —
Сині, жовті і зелені,
Мчать, як буря, мчать, як вихор,
Іноді кружляють тихо,
І, як сказано мені,
Випускають промені...

— Ну, а далі? Далі? Далі?

— Диск недавно наздогнали
І питають: чий ти є?
А воно, як зареве,
Як зачмихає, заспорить,
Та угору, вгору, вгору,
А вже звідти каже: ов!
Шляк ті трафить, будь здоров!

— Дивно. Що ж це має бути?

— Тяжко покищо збагнути.
Таємниця. Може, й дух,
Хитро втілений у рух...

— Та ж його очима бачать?

— Та воно, душа собача,
Утікає від очей.

Тільки блисне і — гей, гей —
Стрибом, скоком, перескоком,
Вже далеко, вже високо,
Розпізнай його, вхопи!

— Може, то якийсь Ді-Пі
Заблудився у просторах?

— Ні, то ворог, певний ворог,
Бо, як сказано мені,
Випускає промені...

— А проміння те шкідливе?
Біле? Синє? Жовте? Сиве?
Хто відчував його? Коли?

— Власне здогади були.
Дехто каже: це — Совети,
Дехто: з іншої планети.
А Франко комусь сказав:
— Дайте спокій, це — буза!

**

Так тривожать думку диски,
Ті, що мають форму миски,
Що кружляють в небесах...
А недолю, горе, страх —
Явні, зримі, безсумнівні —
Всі політики наївні
Не завважають атож,
Сенс життя: "Дайош — берьош!"

Бізнес, зиск, торгівля, нафта,
Від Черчиля і до Тафта —
Боротьба за сталий мир
Між лисицями й курми...
Диски хай собі мандрують
(Прийде час — їх здемаскують),
А ось те, що перед світом
Здемасковане, відкрите,
Що над людством держить ніж,
Має гасло: бий і риж,
Та бундючна навучиха,
Що зробила стільки лиха,
Скверни серце й голова —
Богом проклята Москва.
Доки буде панувати,
Пити кров, сажать за ґрати
Не людей, народи цілі
За-для демонської цілі?
Чи не час, минувши диски,
Спрямувать огненні блиски
На жахіття всіх епох?
Рік за роком пада в льох,
Рік за роком все сильніше
Шарудить московська миша
І розтягує живіт,
Щоб пожерти вільний світ.

**

Живемо (і ми, і вищі)

Тим, що мріємо і свищем
На загрози, на біду.
В баняку товчем воду,
Сперечаємось про впливи
На чужі, не наші ниви.
І дурниці плетемо
Про тяжке й легке ярмо...
Ех, немає Архимеда
(Бо запалася планета).
Щоб узяв він добрий дріт
І підтяг під небозвід.
Під сяйкі, чудесні зорі.
Що оживлюють простори.
Під той ДУХ, що вже коли
За копійку віддали.

СУПЕРНИЦІ

На заході, де сонцю спокій,
У сяйві принципів високих,
Людей численних давня мрія,
Жила мадам Демократія.
Не молода, та досить гарна,
Авжеж не витрачала марно
Своїх ідучих швидко днів:
Писала купи директив
Панам підлеглим — демократам.
Була промовниця завзята,
І — річ звичайна серед пань —
Не відкидала залицянь.
І не було у тої пані
Ні конкуренції, ні компаній.
Одну на п'ять частин землі
Цінили високо її.
Та згодом, в історичних діях,
Нова зросла Демократія —
Така принадна, що сам гріх
Упав би, певне, їй до ніг.
Вона бо, та красуня дивна,
Всім обіцяє волю й рівність.
І самовизначення теж
Без застережень і без меж...
Владу забравши міцно в руки,
Взяла панянка до науки

Старих. поважних демократів:
Наклала на уста печаті,
Як тільки чубик виліз вгору.
Його голила дуже скоро.
А щоб не лишилось образи,
Голила з головою разом...
Нарешті. зборюючи лихо,
Без зайвих слів, культурно, тихо,
Підстригла всіх на свій манір
І об'явила вічний мир...
Скребуть потилицю коханці:
"Нема війни... До чого ж шанці?
А дисципліна, хай їй біс,
Така, що просто розірвись"...

**
*

Продерши крадькома загати,
На захід зирять демократи.
Де лишилась одна надія —
Стара любов — Демократія.

ТЯЖКИЙ ЗЛОЧИН

Повз монумент ідучи випадково.
Не маючи на думці зла.
Собачка ногу підняла...
А поруч — поліційна установа.
— А-ну. — кричать звідтіль. — зайди,
Ми потребуем сторожа в сади...
Зайшла. Пропонують собачці сісти
І все докладно розповісти:
Де народилася, від кого і коли?
Брати і сестри в неї чи були?
Які є родичі й знайомі закордоном?
Чи мала вже вину перед законом?
Чи бачила у той гіркий момент,
Кого зображує величний монумент?
Очима кліпає собачка безталанна.
— Я піднімала ногу, прошу пана.
Не на зображення, а тільки на тверде...
— А знаєш ти, до чого це веде?
Через такі ось вихватки ворожі
Державу нашу й дурень переможе.
— Державу?!
— Так. Не удавай святу!
Свідомо ти зробила прикрість ту.
Хоч присягалася і плакала собачка,
Хоч лазила в ногах у суддів рачки,

Не допомгли ні сльози, ні благання,
Собачку присудили на заслання.

**

Це вигадка, проте, подібні дії
Трапляються в східній "демократії".

КОНТРАСТИ

Жила предивна пара —
Прокопій і Варвара.
Що б не зробив Прокопій —
Варварі чистий клопіт:
— Не так, — кричить, — не хочу!
Та, коли правду в очі,
Прокопія так само
Не вдовольняла дама...
Варвара каже: — Їсти!
Прокопій: — Нині піст є!
Вона: — Ходім до кіна!
Він: — Там дурна картина!
Варвара каже: — Любий!
Прокопій: — Дам у зуби!
Варвара гірко плаче,
Прокопій півнем скаче.
Варвара посміхнеться,
Прокопій замахнеться...
Отак проводять справи
І приязні держави.
Цілком вони до пари
Прокопію й Варварі.

БУВАЄ

Два злодії компанію вели,
Точніше, завжди вкупі крали.
Та перший злодій був малий,
А другого за ватажка вважали.

Раз на гарячому спіймався ватажок
І мав тяжку дістати кару:
Чекав на нього мотузок
Із шибеницею на пару.

Та, вірний дружбі, якимсь врятував
Прийателя маленький злодій
І несподівано знова
Той опинився на свободі

А далі вже доклавши хисту й сил,
Улаштувавсь, нахаба, прокурором,
І розпочав злодійські справи всі
Перевіряти сам суворо.

І перше, викликав рятівника на суд,
А на суді обвинуватив гостро.
Тож смерть над другом занесла косу
І голову відтяла дуже просто.

**

На жаль, ще часто бачимо і в нас,
Що вироки складають ті особи.
Яким належало б якраз
З підсудними сидіти побіч.

ОДНАКОВИЙ СТАН

Хвалив свій лад американець:
— Нема вільніше континента!
Хоча й під Білим Домом станеш
Та лаятимеш президента.
Ніхто тебе не чіпне й пальцем.
А як на родині, колего?
Я чув, що люди там, мов зайці.
Бояться й писнути, сердеги...
— Неправда. — відповів робочий, —
Це лють ворожих елементів.
У нас теж лають, скільки хочуть,
Американських президентів.

ФОРМА

На рамі, однострою в тон,
Лежав погон.
Погон — це форма, а не зміст,
Наприклад, як у цапа хвіст.
Та скерували на погон
Тяжкий прокльон:
Чому, мовляв, заразо, ти
Такий лискучий, золотий?
Чому так високо заліз?
А-ну, хутчіш давай униз!
І кидали бридкий погон
(Разом із власником) в огонь.

Пройшли роки, і форма та,
Природня, як і хвіст у цапа.
Така ж лискуча, золота,
Завбільшки з історичний "лапоть".

ПІДСТУПНА ПРАКТИКА

В судову залю впушено бандита.
Хоч пика в нього не була побита,
Проте й без цього знаний є всім вид:
Бандит!

У публіки роти роззявлені по вуха:
Цікаво кожному побачити й послухать.
Як правосуддя розпочне судити
Беззаперчного бандита.

Аж раптом... Що воно? Чи це уява хвора?
Бандит стає у позу прокурора
І починає, б'ючи себе в груди,
Болотом обкидати суддів...

— Сякі-такі, фашисти і нацисти,
Бруднять чесноту язиком нечистим.
Не маючи на те найменших рацій,
Не я, вони правдиві винуватці...

І стільки переконання в промові,
Що в суддів догори полізли брови.
А публіка вже почала коситись:
Чи не ховаються під суддями бандити?

Проте, не варт тут голову ламати.
Бандит, без сумніву, є тяжко винуватий.
Оскільки ж шкуру врятувати хоче,
Громаді він пускає пил у очі.

КНИГУ — МАСАМ!

*В ССРС мільйонними тиражами ви-
давалися твори Леніна-Сталіна.*

(Гіркий факт)

Мусить мати
Кожна хата
Твори геніїв-вождів.
Чи убога.
Чи багата —
Сни за твори сто рублів!
Ленін. Сталін.
Сталін. Ленін...
Той тираж рекорди б'є.
Навіть в чорта у кишені —
"Краткий курс Ве-Ка-Пе-Бе".
Угиналися полиці
Під книжковим тягарем.
Що ж. — казали. — пригодиться.
Якщо завтра не помрем...
І згодилось. Повтікали
Перед німцями вожді.
Скрутно стало із дровами.
Ліс далеко, ще й дощі,
Ще й ходити заборона...
Стій! Та ж маєм цілий скарб!
І холодна піч кухонна
Знов весела і жарка.

Чай зварити — досить тома.
Якщо борщ — потрібно три.
Матер'яльна аксіома:
Надруковано — гори!
До двох літ палали печі.
Ленін. Сталін. Енгельс. Маркс.
Хоч отим вожді старечі
Прислужилися для мас.

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Одвіку слово і діла
На світі — у лихій незгоді.
Тому то й віра в слово зла.
Бодай, у нашому народі
"Розвалимо тюрму!"
"Знесемо кару смерти!"
"Свобода людям!"
"Мир хатам!"
Ну, словом, обіцяли стерти
Все зло, яке відоме нам.
Та час хитрун
Старим звучить акордом:
Як і раніш
Бенкет справляє смерть,
Є каторга,
І тюрми повні вщерть,
Ще й шибениця височіє гордо...

ОБРАЗА

Гаршенко розробивши змову,
Два друзі сцибрили корову,
І по добру та по здорову
Її поставили до схову...

Молочне краще, ніж з водою,
І той і той корову доїть
Чудово мирять між собою
Ці приятелі обидвоє.

Та ось один мав кепський настрій,
А, може, більше був зубастий,
І другові завдав напасти,
Спільне добро зумівши вкрасти...

Кричить ображений в світ білий:
— Бодай тебе б собаки з'їли!
Де справедливість? Боже милий!
Не подарую й до могили!

Тоді озвався хтось від ганку:
— Чого ж це ти дереш горлянку?
Всі знають, що корову-бранку
Ви здобули за... лихоманку.

— Так. — відказав сердито злодій. —
Украсти в іншого не шкодить.
Коли ж у мене вкрали — годі!
Це гріх, найтяжчий у природі.

ПРО "ІЗМИ"

На різноманітні "ізми"
Ми дивилися крізь призми.
А тепер розглянем "ізм"
Об'єктивно і без призм.
Перший — нацсоціалізм.
Це поганий надто "ізм".
Скільки він людей загриз —
Кровожерний гітлеризм.
Є йому подібний "ізм" —
Агресивний комунізм.
Він всю землю тягне вниз —
До хаосу і до сліз.
У спільний, у рабський віз
Запрягає комунізм.
Не везеш — візьмуть за ніс
І пом'якшаєш, як віск.
В порівнянні з цим фашизм —
Слабосилий зовсім "ізм".
Нумер три — демократизм.
Благородний наче б "ізм".
А проте, відомо скрізь,
Що він світові приніс.
Через нього комунізм
Кількакратно й швидко зріс.
Хто забув про той сюрприз.
Як московський хитрий лис

Аж до Чехії заліз?
Ну, а далі компроміс
І всеаюдський гуманізм:
Досить, друзі, катаклізм.
Бо ж війна — ідіотизм.
Світового миру вісь
Це — злагода завжди й скрізь.
Кремль пом'якшає колісць.
Кине імперіялізм
І запросить на кумис...
Так говорять. Тільки лис
Посміхається з підлиз.
Ох, коли б не перегриз
Тим підлизам горла лис!
Досі ще нам кожен "ізм"
Завдає страждань і сліз.
І чому ми не знайшлись
У епоху тихих миз.
Коли добрий Діоніс
Пив вино і смокви гриз.
І не ждали люди криз.
І не знав їх організм.
Що то, справді, значить "ізм"

РОЗЧЛЕНИТЕЛЯМ РОСТІ

Чи ви, випадком, не здуріли?
Ділити край на "ікс" країв?
А де ж позичимо ми сили.
Щоб бити наших ворогів?

Кого примусимо орати.
Копать канали і рови?
Хто привезе нам хліб до хати?
Йй-Богу, подурили ви!

Та ж ми віки жили укупі.
І вашим наше все було:
Закони, мова, тюрми, згуби —
На кожне місто і село.

Не відмовляли ми і в тому.
Щоб нас оспівував ваш край.
До вас ішли ми, як додому.
З братерським закликом: "Давай!"

І ви нам лагідно служили.
Були утіхою душі.
Кому ж вимотувати жили
В майбутньому товариші?!

Лишіть думки сепаратичні!
Вперед, за родину! Ур-ра!
А ми вам знов дамо навічно
Хоч Катерину, хоч Петра...

НЕБЕЗПЕЧНА ОСОБА

Завідувач пекла, похмурий Люципер,
Десь душу злочинну у хмарах поціпив.
І звичаєм, знаним на цілу плянету,
Складав на прибулого довгу анкету.
Були там питання, всім добре відомі:
Коли народився в батьківському домі?
Чи має свідоцтво про вищу освіту?
А врешті: причина залишення світу?
Душа посміхнулась: Люципере любий,
Коли б не було на землі душогубів,
Навряд той, хто голову має на плечах,
Спішив би йти до пекельної печі.
— Ну, так, — зауважив Люципер нервово, —
На чорта мені філософська розмова?
Оскільки відомо тобі, я гадаю.
Є стежка до пекла і стежка до раю?
Зневажливо знов посміхнувся злочинець:
— Прем'єре, з якої дурної причини
Шукав би я місця собі у краю.
Де вже засудили діяльність мою.
Посунься, товаришу, й слухай, як треба:
Мене за життя підносили до неба.
Корились наказам моїм мільйони.
Я нищив релігію, вчення й закони.
На людських кістках будував я міста.
Тобі навіть вкручував часто хвоста.

Усе обіцяв і нічого не здійснив.
Роздмухував голод і війни навмисно.
Одною рукою чіпляв ордени.
А другою кулю пускав з-за спini.
Тягнув із народа останню живицю,
Як вулик бджолиний, наповнив в'язниці.
Жадав посадити весь всесвіт за мури.
А звали мене... геніальним і мудрим...
Почувши це ймення, очима закліпав
Байдужий до всього, похмурий Люцифер,
І перш, ніж злочинець відкрив знову рот,
Закрились для нього і в пекло ворота.

1946 р.

ПІСНЯ ПРО 2

Всяк рід живе загалом,
У нас же він колись
Не дуже, правда, вдало
Надвоє поділивсь.

І з тих початків лютих
Болить нам голова,
Бо скрізь, де наші люди,
Число химерне — ДВА.

Мав край у різні пори
Один прапор і герб.
У нас же ДВА прапори
І ДВА герби тепер.

В людей єдина віра,
Що з віку не линя,
Та нам Господь відміряв
ДВА віровизнання.

У інших гурт є ціле,
Ми ж зміцнюємо хист.
Для цих, властиво, цілей
В нас ДВОЄ товариств.

ДВА центри, ДВІ управи
Газет, звичайно, ДВІ,
Горнися, будь ласкавий,
Хвостом до голови...

Не вистане паперів,
Щоб ДВІЙКУ збути враз...
Одної б їй холери,
І все було б гаразд!

СЛОВО

Слово — міцная криця,
Слово — могутня річ.
В нас же воно, як годиться,
Кинуте десь за піч.

Якщо дається "слово",
Знаємо: справі кінець!
Слово злизала корова.
Слово — прудкий горобець.

Скільки в житті писанини,
Скільки чудових слів!
Ех, коли б соту частину
З того всього здійснив!

Збори, наради, віча,
Пляни, ухвали, шум...
Бризкає пиха індича,
Як водограйний струм.

Де ж те велике слово,
Що "на сторожі" стоїть?
Тільки самі промови
В'ються димком у блакить.

Мабуть з тієї причини
Дійсність важка і пуста,
Що у сучасній людині
Слова — як в зайця хвоста.

ХТО КУДИ . . .

Казав поет: "Добра не жди"...
Міністри... Проводи... Вожді...
Язик від балакучки всох.
Аж вісім партій на шістьох.
Безліку тез, сотні програм.
А віз спільний ще й досі сам...
Сваряться, лаються, клянуть:
— Не ту п'яту заніс у путь!
— Не так одяг капелюшок!
— Робити ширше треба крок!
— За православних галичан!
— За католицьких наддніпрян!
— За славний, за минулий вік!
— За новину, холера в бік!
Через фантазію баску
Будуем хату на піску.
Нехай ця хата упаде.
Зате в історію ввійде...
Товпляться спритні діячі:
— Я говорю, а ти мовчи.
Я говорю, бо маю рот
За весь роз'єднаний народ...

Казав поет: "Добра не жди",
Аж доки буде "хто куди".

ГЮХВАЛА КИШЕНІ

Я люблю тебе, коли ти повна,
І байдужий, якщо ти худа.
Гріш складати — радість невимовна,
Видавати — горе і біда.

Вечір. Тиша. Я і склянка чаю.
Почитати хочеться в цю мить.
Та ніхто газет не позичає
І шкода готівкою платить.

Оженився б, маю кандидатку.
Вдача лагідна, до пояса коса.
Тільки ж, тільки ж... це — страшні видатки.
Це кишеню боляче куса.

Є театр, кіно і товариства,
Та бувати десь я стережусь.
Краще пішки перейтись по місту,
Слухать джаз і посміхатись в ус.

Не розстанусь з тими папірцями.
Бо вони так ніжно шелестять.
Марнотрат нехай собі затамить:
Сто завжди гарніш, як п'ятдесят.

І коли піду на суд небесний,
Я кишеню понесу туди
І скажу: її зберіг я чесно.
Отже, Господи, не дуже то суді!

ЄДНОСТИ НЕМА!

Вже не рік, а сотні років
Маєм повний рот мороки.
Літо, чи зима —
На одну і ту ж хворобу
Ми слабуємо до гробу:
Єдності нема.
Спільности чорт-ма!

Де разом узятись треба,
Кожен дбає сам за себе.
Мовчки, зокрема...
А у висліді картина:
Хата — набік, двір -- без тина
Єдності нема.
Щирости чорт-ма!

Судять і живих, і мертвих.
Почали розкол у церкві, --
Прикрість лиш сама!
Докотились... Боже милий,
І Тебе вже поділили...
Єдності нема.
Скромности кат-ма!

Язика промовець тупить:
"Треба нам триматись купи.
Бо гуде сурма"...

Поки слухали — тримались,
Розійшлись — сваритись стали...
Єдності нема,
Мудрости чорт-ма!

Як Богдан (в ділах важливих)
Булавою вчив сварливих.
Так би з усіма!
А при цьому ще й казати:
Ось тобі, бо в тебе, брате,
Єдності нема.
Гордості кат-ма!

БАЙКИ І БИЛИНИ

БЕЗ УЧАСТИ ЛЮДИНИ

ХТО СИЛЬНІШИЙ?

Проходив збройовий конгрес
(Не людський, а самої зброї),
Були там всіх сортів набої,
І панцер-фавсти, злі, як пес
І вогнемети, і гармати.
Рушниці, шаблі, автомати,
"Максими", "Берти" і "Катюші",
Граната-літр, гранати-груші,
І "Фау" айнс, і "Фау" цвай,
Пістолі з написом "тікай"!
Поважні танки, димний порох,
Зенітки з головою вгору,
До біса різних злющих бомб,
І навіть шибеничний стовб
Приплентавсь, мотузом обвитий,
Пожежі полум'я несите
Харчало тут же, у кутку,
Гурт розривної дії куль,
Такий, що дах зриває, пазур,
Бальон з бактеріями, газу,
І ще багато всяких див,
Щоб грім небесний їх побив!

І ось в нічній спокійній тиші,
Де подих стримували й миші,
Лише продзеленчав дзвінок,
Розпочали обмін думок...

Підвівся танк і став кричати:

— Нема такої в світі хати.

Окрім, звичайно, хмародряпа.

Щоб не розтерла моя лапа...

Тоді озвалась "Берта" рижа:

— Хоч я й стара, та до Парижа,

Або до Лондону з Берліну

Іще вагу порядну кину...

Закрившись хусточкою. "Фау",

Як сором'язна мила "фрау"

Сказала тихо. "Берті" в тон:

— А я долину в Вашингтон...

Озався з місця кулемет:

— Від мене й вітер на бік дме!

Як сипону тяжким горохом.

Лишиться тільки пил із мохом...

Заверещали тут "Катюші":

— Помовчте, хвальковиті душі.

Ми на восьми гектарах кожна

Уб'єм за хвилину все, що можна.

Піднесли голос сестри-бомби:

— Від нас лиш криють катакомби.

А те, що видно на землі,

За місяць певне ми б змели...

І раптом хтось промовив тихо:

— Та й звідки в вас такенна пиха?

Захочу — вся новітня зброя

Загине з одного набоя...

Я оберну в руїни гори.

До неба аж підкину море.

Проб'ю наскрізь земну кору.

В шматки плянету роздеру.

А від усіх живих тиранів

За хвилину тільки мокро стане..

Захвилювався весь конгрес:

— Хто так загрозувати сміє?

Не віримо в твої ми дії!

Гей, покажись, брехливий пес!

І у тривожному чеканні.

На ті нервозні запитання

Почулась відповідь затята:

— Мене не вгледите, я — а т о м .

ПРОПАГАНДА

Якось на дерево, під лист,
Сів соловей-пропагандист
І розпочав солодкий спів
Про мирні наміри левів.

Мовляв, під сонцем їх влади —
Права старим і молодим,
А що торкається дітей,
То щасливіш нема ніде...

Розм'якли в слухачів серця,
— Набридла нам нужденність ця!
— Волієм жити під левом!
І рушили у ліс гуртом.

Та в перші ж дні розвіявсь чар,
За м'ясом лев давно скучав.
Кінчилась казка про любов,
І потекла невинна кров.

Тоді зчинився крик і свист:
— Де соловей-пропагандист?
Отож його брехливий спів
Такого лиха наробив.

Та солов'я знайти — овва!
Отримав орден від лева
І полетів у інший край —
Левиний вихваляти рай.

РЕВНИВИЙ ВЕДМІДЬ

На світі багато трапляється див,
Тож вас дивувати не мусить,
Що якось, в одному з далеких країв,
Ведмідь оженився на мусі...

І хоч відповідности, справді, було
У цьому випадкові мало,
Подружжя само собі раду дало
І себе щасливим вважало.

Приносив ведмедик і паливо й харч,
Варити навчилася муха,
Маленьку розумну дружину кудлач
В усьому без винятку слухав.

В теплі і достатку жив довго ведмідь —
Умитий, причесаний, ситий,
Та десь перепившись, став мимохить
Звичайною жертвою плітки...

Якась там дурна і злослива мара
Йому наторочила в вуха,
Що завжди, коли він виходить з двора,
З вовком його зраджує муха...

Ведмідь загарчав і додому побіг,
А там, не провіривши факту,
У лапи вхопив величезний багір
І мушку по спині тарахнув...

І з тої події зледащів ведмідь:
Голодний, брудний, волохатий,
Не має на протязі довгих століть
Ні ласки, ні теплої хати.

— — — — —
Щоб мали ви щастя і спокій ясний —
У дім не впускайте ні звідки,
Як в ніжний квітник ховраха на весні,
Найменшої прикрої плітки.

СВОБОДА СВИСТУ

Прямуючи на південь восени,
Три ластівки десь сіли межі віти,
Оскільки ж з різних місць були вони,
Схотіли про життя поговорити.

— Ну, як? — спитала перша, — що нового?
У нас, на заході, багато змін...
Колись німецький райх стояв один,
Тепер тих райхів досить, слава Богу...

— Про мене, — сплюнула зневажливо північна, —
Один чи п'ять, це значення не має.
Так само, як не навчиш лізь на піч нас,
Дух нації не вижечеш із краю.

Розкажуй краще про нові закони:
Що можна вже робити, що не можна?
Я чула, у одній сусідній зоні
Чотири свободи одержав кожний...

— Відносно того, сестро, не чувати.
Бешкети є, і лайки й саботажі.
На вулицях машини і солдати.
Та ось товаришка докладно все розкаже...

Голівку з плямкою червоною піднявши,
Дивилась третя ластівка у простір...
— Чому мовчиш? Ти ж балакуча завше.
Чи вже язик злетів у високості? ,

І ледве чутно пташка прошептала:
— Боюся, сестри, вуха мають віти.
Я б розказала, справді, вам чимало.
Та в східній зоні можна лиш... свист

САТЕЛІТИ

Найдемократичнішій державі присвячую.

За хижак-койотом,
Завжди з голодним ротом,
Чекаючи подачок,
Бродило п'ять собачок.
Койот моргне лиш оком —
Собачки скоком-боком
До послуги готові:
Рознюхати пах крові,
Погавкати на хати,
Пеньок десь обілляти.
Найбільше ж. сучі діти,
Були охочі вити.
Койот ревне й замовкне,
А пси, як справжні вовки,
Деруть собі горлянку
Від ночі і до ранку.
У жодної істоти
Любови до койота
Нема, звичайно, й краплі.
Брудні койота лапи
Не милують нікого.
Він грішного й святого
Задавить без ваганнів,
Він рідну б матір зганьбив,
Все, крім свого рота.

Байдуже для койота.
Собачкам говорили:
— Загинете, дурили!
Яка з койотом дружба?
Тяжка в койота служба!
Та п'ятеро собачок
Живились від подачок,
І тих подачок ради,
Не слухали поради.
Звичайно, ціла справа
Скінчилась неласкаво:
Від вірних сателітів
Лишився... сніг у літі.

— — — — —
Цю казку до уваги
Хай візьмуть бідолаги,
Які розкрили рота
На милість від койота.

ПРОВОКАТОР

Щоб не збиратися громадою всією
На розгляд справ, іноді дріб'язкових,
Овечки, кози, коні і корови
Призначили щорічну асамблею.

На ній скарги, надіслані в міжчасі,
Довірені пород отих тваринних,
В основу кладучи добробут маси,
Розв'язувати старанно повинні...

І ось відкрилася врочиста асамблея.
Скрізь горобці й синиці-репортери.
Яке досягнення в тваринній сфері!
Яка велична і свята ідея!

Тепер, напевне, скривджених не буде,
Бо голови зійшлися найрозумніші...
"Без сумніву, нам заздритимуть люди!" —
Захоплено хтось вигукнув у тиші.

Тоді почувалась запальна промова:
— Панове, перш, ніж підійти до суті,
Я мушу вам сказати, що корови
Морально глибоко зіпсуті...

Вони усім загрожують рогами,
Ідять телят, у гній жбурляють сіно...
Чи можемо погодитись ми з вами,
Щоб ця свинота тут арбітром сіла?

Заметушилась ціла асамблея,
А горобці цвірінькати взялися:
— Увага! Від корів загрожена ідея,
Ухопить через них всю справу дідько лисий..

Дверима грюкнувши, розбіглись депутати.
Яка підступність збоку круторогих!
Тваринний світ дурили довгі роки,
Переколоті прагнучи громаду...

Хто ж наклеп цей серед ясного дня
До чесних трудівниць безсоромно приклеїв?
Десь розшукали фото асамблеї
З промовцем. І побачили: свиня!

ЗАЙЧИНА ПРОГРАМА

Зустрівся з зайцем утікач,
Поговорив про хелський харч,
Які є партії у лісі?
Чи не буває там совмісій?
А наостанку запитав:
Яка в житті зайців мета?
Сів куцохвостий на пеньок.
Нюхнув повітря, згрис листок.
Тоді почухав довгі вуха
І каже: — Стій, мовчи і слухай...
Отож, програма в нас така:
Боятись кожного сучка,
Ходити тихо, якомога,
Молити Пресвятого Бога,
Вовка щоб не зустріти десь,
Страшним вважати світ, увесь.
Мерщій від шелесту тікати,
Триматися своєї хати,
Не випускати пари з уст,
Не лізти до чужих капуст,
Завжди вклонятися низенько
Великим, меншим і маленьким.
Ще — непомітним бути скрізь.
Вождів хвалити, хай їм біс...
Як ці всі правила здійснити.
То ще сяк-так зумієш жити.

ЛОВЕЦЬКИЙ РОЗРАХУНОК

Філософ-жук спитав у павука:
— Скажи мені, чому ця павутина
На вид прегарна є така,
Немов би це не пастка, а картина?

І відповів ловець-павук жуку:
— Який володар вивісить пляката,
Де у підлеглих йому штатах
Одверто дійсність намальовано гірку?

БЕЗСТОРОННІЙ ПРИСУД

Собаки міряли хвости:
У кого довший і красніший.
Кричить один: — Шахруеш ти!
Нехай нам розмір кіт запише...

Одягши окуляри, кіт
Схилився низько над хвостами.
— Так от що, — каже, — земляки,
Хвости обидва такі ж самі

Лиш кілька довших волосин
У пана цуцика ліворуч...
Схопилися нервові пси:
— Та що ти, мишолов, говориш?!

У мене довший! Ні, в мене!
І вже ката хотіли драти...
Злякався кіт, та як чкурне
На дах чиеїсь, побіч, хати.

І там собі міркує він:
— Тяжкий є безсторонній присуд!
То був би ворогом один,
Тепер від двох тікай до біса...

РІЗНІ ВДАЧІ

Ревла корова, втративши теля,
Страждала, як і кожна мати.
Свиня ж підслухала з своєї хати
І так сказала звідтіля:

— Даремно ревете, рогата кумо!
Зарізали теля? Чого ж тут квилить?
Я розумію, можна втратить гумор,
Коли б на вас самих ножа гострили...

ПЕНЬ І РОСЛИНА

Бундючний пень, розсівшись, як діжа,
Зневажливо дивився на рослину.
— Одверто кажучи, й за гроші б не бажав, —
Сказав він, — хилитатись безупину...
Бо ж щоки лиш пустун-вітрець надме —
Вже кидає у дріж цю немічну істоту.
Ось я — величчя втілення саме!
Мене не зрушить навіть бурі дотик.
Усе і всіх я тут переживу,
Стоятиму до другого прищестя.
Хоч загубив свою я голову,
Та корені все витримають з честю.

— — — — —

Пройшли роки, як вітру мрійний спів,
Життя буяло й далі безупинно.
І обернулась в дерево рослина,
Старий же пень, як пню й належить, згнів.

ДОБРІ ОБІЦЯНКИ

Хотів папуга лідером зробитись.
Зібрав засідання птахів,
На чільне місце гордо сів,
З'їв пару виноградних китиць.
І так почав: — Панове, у борні
Перемагають ті, що діють вкупі...
Не треба поділяти нам на групи,
В єднанні сила, вірте ви мені!
Отож, з'єднавшись, організуймо край —
Могутній і по-вік непереможний.
Не стане в ньому бідних і заможних,
Орлів і горобців, а буде птахо-рай...
До цього ще додаю, шановне товариство,
Що всі обмеження у русі ми знесем.
Тоді вже кожен яйця хай несе
Хоч у самому центрі міста...
По красних тих словах зчинився свист і гамір.
Синиці, ластівки, дрозди і прудколази
Підтримали (авжеж з ентузіазмом!)
Папугину спокусливу програму.
І ось папуга президентом став.
Щодня він виголошує промови,
Тим часом від орлів тікають сови.
Дрозди стискають злякано уста,
Коли десь близько яструба побачать,
А інші менші всі птахи

Лиш визирають з-під стріхи
Та гірко, як раніше, плачуть...

— — — — —
Птахи і досі ще все мріють про свободу,
Бо горе отому пташиному народу.
Який довірив тіло своє й дух
Одному із політиків-папуг.

МУДРИЙ РАДНИК

Противник сварок, битв і драк,
Ведмідь нацьковує собак:
— Кусай його! Держи! Хапай за ногу!
Перетинай утікачам дорогу!
У вухо крайньому заїдь! —
Командує з кутка ведмідь.
Тож собачня розлючена гризеться.
Котрісь, у наслідок такого герця,
Бажання збити мур чолом,
Не можуть ворухнути вже й хвостом.
Ну, а ведмідь хитає головою:
— До бою, цуцики, до бою!
Той не вояк, хто бережеться ран.
Або пропав, або вже справжній пан!
Звичайно, в радника таємний розрахунок.
Йому наповнити свій треба шлунок.
Хай інші вже гризуться за ідеї,
А він для себе загребе трофеї.

ПЕРЕДЧАСНА РАДІСТЬ

У джунглях жив диктатор-тигр,
І не було від нього зроду
Ані проїзду, ні проходу,
Хоч по хмарінню вчня йти!

Аж стогнуть джунглі: Ну й буття!
На світ би не родитись краще!
Всю радість клятий звір відтяв,
Зробив життя наскрізь пропащим.

Корився тигрові народ,
Згинався зубатий і рогатий.
Бо добереться і до хати,
І назавжди затулить рот.

Роки минали за роками,
Аж раптом вістка: тигр помер.
Нарешті, тряця його мамі!
Настає в джунглях мир тепер.

Кільцем закручені хвости
У звільнених від злої долі.
Авжеж, від гноблення й неволі
Приємно раптом відійти.

Та ось надвечір вістка знов:
Не припускайте мрійних гадок.
У джунглях далі лететься кров,
Бо в тигра лишився нащадок.

ЧУЖА ЗАСЛУГА

До човна раз присікалось весло:
— Такого лежня я ще не стрічало.
Коли б мене на світі не було,
Ти б зовсім не відходив від причала...
Та човен вдавсь на відповідь меткий
І мовив, сміючись: — Хвальба не штука!
Коли б не було людської руки,
Ти б звалось не веслом, — нікчемним дрюком.

ВІЙНА І МИР

Не попередивши, до миру
У гості раз прийшла війна.
— Я бачу, ти не дуже щирий, —
Сказала мирові вона.

Отож, щоб щирости навчити,
Скупаю я в крові усіх!
Хотів за ногу ухопити
Мир кляту гостю, та не встиг.

І загуло, завирувало...
Не знайдеться, напевне, слів,
Щоб хтось про жах той досконало
І справедливо розповів.

Та ось, розбухши, як блощиця,
До дідька утікла війна,
І знову освітлила лиця
Людей врятованих — весна...

Сидить, як дурень, на руїнах,
Втирає кров і соплі мир,
— Якого ж бісового сина, —
Міркує він, — навчились ми?

Роздягнені, голодні, босі,
В землі живемо, як кроти,
А щирости немає й досі.
Де ж тої щирости знайти? ..

І що потрібно, врешті, нині,
Щоб став спокійним людський вир?
Тоді озвався хтось з руїни:
— Потрібна знов... війна за мир.

БАРАНЯЧЕ ЩАСТЯ

Школяр-баран здавав матуру,
Бо без освіти шлях тяжкий!
Та, спішучи, не глянув здуру
Перед матурою в книжки.

Ось почалося звітування.
Немає у бідаки слів!
А власне, жодного питання
Баран, як слід, не зрозумів.

Та, кажуть, як кому удасться...
Тож дурневі диплом дали,
Бо професорами, на щастя,
Були при іспитах — осли.

ГАВОЛОВИ

Десь межи віт
Спав короїд.
Не бачив птах
Вгорі kota.
Гей, короїд!
Ще вільний хід...
Чи остогид
Тобі вже світ?
Та птах дрімав...
Ніяких прав
Ніхто не дав
Ловити гав...
Вмер короїд
А ситий кіт
Десь серед трав
Сам задрімав...
Побачив пес —
Наїживсь весь.
І від kota
Лиш шерсть літа.
Загинув кіт.
Як короїд.
Бо гав ловить
Таки не слід!

ПОЛОЗ І САРНА

До сарни полоз завітав
І засичав ще від порога:
— Ось тобі присяга свята,
Що не чіпну тебе, небого'!

Лише даси мені куток,
І вже тоді у житло наше
Ані хижак, ні хижачок
Ніколи й носа не покаже...

Припало сарні до душі
Удесливе зміїне слово.
І полоз нору залишив
Та в сарни влаштувавсь чудово.

І довгі місяці отак
Жили укупі змії і сарна,
Та в полоза була мета —
Сусідку відживити гарно.

Коли ж на випасах густих
Розквітло пишно в неї тіло,
З ласунських міркувань отих,
М'ясяця гадюці закортіло.

І — до чужих страждань німий,
Не випустивши сарну з хати,
Обняв її могутній змії
І кості поламав, проклятий.

Тримайте двері на гаку
Від ворога й, боронь вас Боже,
Пускати погань отаку.
Що тільки вмерти вам поможе.

КАРИКАТУРА

Козел борідку запустив —
Таку собі дурну, цапину,
І ходить, наче диво з див.
Пишаючися безупину.

Аж бачить — кінь лежить в траві.
Читає книгу і сміється.
Зирнув козел з-за голови
Конячої, та як зайдеться...

Хвилину, мабуть, реготав.
А потім у коня питає:
— Скажи, земляче, що ота
Карикатура визначає?

Бо трохи я не доберу...
Яксь, на гвалт, смішна потвора.
Ще й з бородою... Ой, умру!
І знов зареготав, як хворий...

Кінь глянув скоса, помовчав
І відповів: — Оце новина!
Невже ти досі не впізнав?
Це ж — фотографія козлина.

КАМІНЬ-МАНДРІВНИК

Котився камінь із гори
І похвалявся: — Який я спритний!
Дивуйтесь, лежні непомітні,
Дорогу, — дідько вас бери!..

Я буду так котитись, доки
Навколо світ не обійду.
Огляну й вивчу доладу
Простори довгі і широкі...

Та не скінчилася й гора,
Як камінь десь на пень утравив,
І зупинивсь мандрівник раптом.
Завзята обірвалася гра.

Всміхнувся пень: -- Отак то, друже.
Сказав ти передчасно "гоп!"
У висліді ж набив лиш лоб.
Та й налякався, мабуть, дуже.

Крім того ще, відомо скрізь:
Стрибати вниз — геройство звикле.
Ти б показав всім камням приклад.
Коли б назад, на гору зліз...

ОСЛЯЧА ПОМСТА

Біг по льоду осел і впав.
Полежав трохи, позітхав,
Тоді підвівсь і каже льоду:
— Ганьба тобі й твому роду
За те, що валиш, бісів син.
Поважних, корисних тварин.
Ось зараз я тобі віддячу:
По хвилі зробишся гарячим...
І за словами цими слідом
Давай трощити лід копитом.
Та лід був, на біду, тонкий.
Отож, осячі копитки
Разом з ногами й головою
Вмить опинились під водою.

СТРИБУНЦІ

Змагались між собою блохи:
Хто вище й далі всіх стрибне.
А блохи скачуть не потрохи.
Таке вже правило дурне...

Напружилась блоха найстарша
І полетіла. Раптом — глип! —
Ускочила спортсменка наша
До ями, метрів п'ять углиб.

Хотіла вилізти — не в силі,
І так загинула блоха,
Хоч і кричала, і просила,
Щоб рятував хтось від гріха

— — — — —
Таку і люди мають вдачу:
Стрибати вище й далі всіх.
А потім, десь у ямі, плачуть:
Мовляв, штовхнуло лихо їх...

СТРАШНИЙ ВОРОГ

Десь перед Радою безпеки.
На теренах, від нас далеких,
З'явився із скаргою слон:
Хоч він нічого не накоїв —
Нема від ворога спокою!
Вже слон приречений на скон. . .
Оскільки ж він не хоче вмерти.
Просив би вирядити в нетрі
Поважного представника,
Який на місці стан убивчий
Ретельно й досконало б вивчив
Та й ту потвору б налякав. . .
На пропозицію цю радо
Пристала повноважна Рада.
І вже у нетрі літаком
Разом з представником слонище
Летить, спішить — аж вітер свище --
Щоб не порушувавсь закон. . .
Нарешті, ось уже і нетрі.
— Де ж той, що жде твоєї смерти? —
Спитав супутник у слона.
— Тепер, ім'ям цілої Ради.
Я б мав його арештувати.
Де він, — підступна сатана?!
До уст приклавши лапу грубу.
З прибулим гостем слон потупав

До дерева, через куші . . .
А там, в дуплі, кори сіріша,
Вовтузилась звичайна миша,
І не було більш ні душі . . .

НЕПРИЙНЯТНИЙ ХАРЧ

Рахману травоїдну лань
Що прислужилась чимсь одній левиці,
Взялась левиця, як годиться,
Віддячити біля свого стола.

Наготувала свіжини:
Козу, два зайці, вепра і корову,
До цього додала барило з кров'ю,
І ось із гостею усілися вони.

Частує чемно: — Сестро, їж!
Прекрасний вепр, сьогодні лиш піймала.
Сентиметрів на вісім буде сала.
Візьми для зручності цей ніж . . .

Що? Не смакує? Їж зайців.
Вони ще молоденькі, пах чудовий . . .
А попередньо випий кухоль крові.
Такої їжі кожен би хотів!

Чи треба говорити вам,
Що на столі все лишилося ціле.
Бо скільки б господиня не просила,
Дяч гості є прийнятна лиш трава.

— — —
Отак народам, між котрих живем ми,
Смакують деякі накинені системи.

НІЧОГО НЕ ВДІЄШ

До бюро, де будують мир,
Подав скаргу папір.
Мовляв, не в силі, добрі люди,
Терпіти більш облуди.
Я в світ прийшов для цілей чистих:
Зібрати наукові вісті,
Події для віків затримать,
Притулок дати добрим римам,
Нарешті (в крайньому випадку),
Для шиби десь піти на латку. . .
Але подумайте самі:
Лиш через те, що я німий.
Так підло ставитись до мене...
Червоне називать зеленим,
Святе — розпусним, добре — злим. . .
Та ж слово писане не дим?
Тепер умови і ухвали. . .
Чи так було, щоб не збрехали?
Йй-бо, від цих порядків клятих
Вже сором очі показати!
Довгенько думали в бюрі:
— Правдиво, чорт його бери!
Скарга усі підстави має.
Чи говорити з кожним краєм,
Щоб, уважаючи на мир,
Навчились шанувать папір?

Проте, до кого ж заговориш?
Світ поділився на табори,
Хто йде у ліс, а хто по дрова. . .
Даремна буде ця розмова!
І ухвалили у бюрі:
До більш порядної пори,
Коли вже мир покаже квіти,
Папір повинен все терпіти!

У СВОЇЙ РОЛІ

Себе вважала мавпа за актора
І першорядного, такого, як Гірняк.
Звичайно, мавпи скрізь на славолюбство хворі,
Та ця була — правдивий маніяк.

А грала так, що глядача нудило
І він за двері вилітав м'ячем.
Нема тут дивного, відоме діло —
Не кожен, хто б хотів, стає мистцем.

Та раптом довелось тій мавпі **мавпу** грати,
І здивувавсь глядач, не знав бо він —
Що бачить зараз: п'єсу у театрі
Чи дійсний побут мавп'ячих родин?

Була уперше в своїй ролі мавпа.
І успіх квітами полинув їй до ніг.
Коли б то й серед нас свідомість кожен мав би,
Що чужа роля є смішна для всіх.

ПОЕТЕ, ПАМ'ЯТАЙ: НАЙБІЛЬШИЙ КОЗИР

В ТВОЇЙ ПОЕЗІЇ — ЦЕ ПЕВНА ДОЗА ПРОЗИ.

КОНФЛІКТ ІЗ ЧИТАЧЕМ

Одного святного ранку сидів я в скверіку на лаві й читав власну книжку. Не тому, що надміру в себе закоханий, але ж перевірити свою працю ніколи не є зайвим. Щось там додумати, змінити, викинути в другому виданні. Словом, як казав мій приятель, самі пишем, самі читаєм...

Сиджу. Погода райська. Пташки цвірінькають, і сонечко ясним оком нишпорить по землі. Настрій бадьорий, як після перевиконання норми. Аж ось підходить до лави якийсь елегантний "фертик" у капелюсі. Сів поруч, глянув уважно на моє стареньке пальто й на обкладинку книжки та й питає:

— Ну, як, розумієте щось?

— Та трохи, — кажу, — розумію.

— Добре пише, — продовжує розмову "фертик". — Перша кляса!

— Ну, до першої далеко, — відповідаю, — інші пишуть краще.

— Тобто? — іронічно прижмурився "фертик".

— А так, краще, поважніше. Подумаєш, теж мені робота!

— Добродію, — почав "фертик" повчаюче, — перш, чим судити, треба мати поняття про справу. Може, ви фахівець по шевству, або ж, наприклад, по тому, як капусту треба солити, А творчість — справа складна, доступна одиницям. Ви

спробуйте мати зір, який все охоплює, і пам'ять, яка все зберігає. А потім передати все це словами так, щоб переконувало, викликало певні почуття. Це вам не польку-задрипанку на вечірці протанцювати.

— Ні. — кажу, — рішуче не цікавий письменник. За що тільки йому гроші платять?

"Фертик" аж підскочив.

— То ж ви, — кричить, — після цього йолоп, пробачте мені на слові. Вам і читати не потрібно, коли не розумієте. Ішли б краще у пивнушку джаз слухати. Отам ваше місце.

Бачу, конфлікт обертається гостро, ще одлупить мене мій читач, а проте, кортить продовжувати тую розмову.

— Що ж, — кажу, — і джаз добра штука, і від пивнушки я не проти, особливо перед обідом. Але маю ж я право мисловити свою думку про дурне писання, цур йому.

Тоді "фертик" почервонів і каже:

— Не хочу з ідіотом на одній лаві сидіти і псувати собі нерви. Коли б не було людей, мабуть, я б тебе таки раз двинув...

Та з цим і пішов геть.

Тоді я швиденько витягнув олівця і написав на книжці: "Невідомому оборонцеві з подякою автор". А щоб повірив, додав ще й фотолистівку державного видання.

Догнав свого співрозмовця, вклонився й кажу:

— Візьміть, будь ласка, цю книжечку на згадку про нашу милу розмову.

Глянув "фертик" на напис і на фото й аж язика висолопив.

— Ви? — питає. — Оце й є ви в натурі? Боже мій, а я ж, дурень, вас лаяв, а я ж...

Словом, у пивнушку пішли ми з "фертиком" разом. Він же мене і додому довів, бо йти сам я вже був не годен.

ДОБРЕ БУТИ ЧУЖИНЦЕМ . . .

Їхав я якось у своїх маленьких справах. Сів у кутку вагона, розгорнув газету: наче б читаю, а насправді ні бе, ні ме. Геній мій, бач, на чужі мови слабенький. Але з газетою краще, бо не зачіпають, не звертаються з запитаннями. Чоловік же зайнятий.

Отож, сиджу, коли — зирк — лізуть до купе двоє військових. У гімнастюрках і погони широкі. Умостилися зручно, запалили цигарки, а один і каже:

— Отже, тепер можна поговорити одверто, бо цей йолоп по нашому не розуміє, видко по вивісці. Як у тебе справи?

— Слабо, — відповідає другий. — Влаштував у таборі збори за допомогою поліції. Говорив, говорив... Не вірять, сучі сини. контрреволюція все-світня.

— А ти б сльозу пустив, щось там про тата з мамою, про діток-сиріток...

— Пускав, аякже. Ждуть — кажу — не діждуться, всі поїзди зустрічають щодня...

— А які поїзди, — питають, — пасажирські чи товарові? З пльомбами чи без пльомб?

— Ще які питання?

— Та... Наприклад: Куди я поїду? Батька і матір заслали, хату спродано. Або: Чи одразу там

шльопають, чи спочатку судять? Ще: Яку ви премію дістаєте за агітацію?

— От, гідри прокляті!

— Падлюки, звичайно. Може б, хто і погодився, так гавкне якесь стерво і тоді вже ішик.

— А ловити?

— Не дозволяють. Хіба десь у глухому кутку, без людей, бо ж — закордонна демократія...

— Пропишемо ми їм демократію, тільки б до своєї сторони дотягти.

Замовчали. Курять. А я читаю, аж очі мені лізуть на лоба. І вигляд у мене, звичайно, цілком байдужий, чужинецький...

— Ну, що ж робити? — озвався один.

— Працювати далі. Обіцяти якнайбільше: Повну амністію. Зустріч на родині з музикою й квітами. Гроші. Відповідальні посади. Рай на землі і на небі...

— Та ж не вірять...

— Нічого. Двадцять не повірять, а один повірить. Продовжувати!

В цей час поїзд спинився на моїй станції. Став я на східці зачекав, доки почали крутитись колеса, а тоді обернувся до військових та й кажу:

— Дякую вам за компанію і за приємну розмову. Щасливої дороги в рай!

Та з тим стрибнув на діл і затерся в юрбі.

1945 р.

ДЕЩО ПРО КОХАННЯ

Говорили ми про кохання. Яке то є високе почуття, і скільки щасливий той, хто його зазнав. Пригадували різні бувальщини з молодих літ, цікаві зустрічі, здійснені і нездійснені мрії...

Під час розмови завітав до нас гість. Бог знає, хто й звідки. Попросився переночувати в людей, що балакають одною з ним мовою. Тож він уважно прислухався, а потім запитав:

— І ви ще вірите в ці дурниці?

— Ми ніяково презирнулись.

— Вибачте, — сказав невідомий. — серед вас є юнаки, і вони можуть обуритись від такого мого вислову. Власне, я не пропагую зневіри, а тільки розкажу, що зі мною було. Отже, дев'ятнадцять років я прожив щасливо, а на двадцятий закохався. Та ще й як закохався! По вуха. Бігаю до "неї", як дурний, та шебечу, та квіти їй, та вірші, та... Ну, і знаєте, завоював фортецю, добився взаємності. Я їй "Олюсю!", вона мені "Петрусю!", словом, вирішили побратись. Одного разу сидимо ввечері в садку, а вона й каже:

— Слухай, любий, а я ж ще не знаю твого прізвища. Місяць знайомі і не спитала. Як?

— Задерихвіст! — кажу.

— Що? Задери? Ха-ха-ха!

— А що тут смішного? — питаю.

— Ні! Справді?

— От, — кажу, — причепилась. Чого б я вигадував?

— Ну, то красно дякую. — каже. — Щоб мене називали "пані Задерихвіст"? Иди завтра ж до редакції та змінюй, якщо мене кохаєш.

— І не подумаю, — кажу. — Дід був Задерихвіст, батько Задерихвіст і я Задерихвіст. Ти б, можливо, хотіла "Ленського" або "Онегіна", а мені на це наплювати...

Оповідач зробив павзу.

— Ну чим же закінчилося? — запитав хтось із гурту.

— Розійшлись. Я маю свій принцип. Якщо кохання не витримало "Задерихвоста", то це не є кохання.

— І вже більш не закохувались?

— Чому? Через три роки спалахнув знову. Гарна була дівчина просто красуня. Я вже кінчав навчання. Літо минуло, як сон. Домовились побратись на весні, коли здам іспити й одержу диплом. Перед приїздом ударив я їй телеграму, щоб зустрічала. Виліз із вагона, аж дрижу від хвилювання, роздивляюсь, де ж вона. Раптом, бачу, біжить простягає руки до мене, кидається на шию, а губи наче в крові, нафарбовані. Стій! — кажу, — витри спочатку губи, бо вмажеш.

— Та що ти, — шепче, — це ж мода!

— Хай і мода. — відповідаю, — а мені ліпше телицю поцілувати, ніж отаку писанку...

— То ти мене, — каже, — порівнюєш із телицею? Добрий наречений!

І пішло, і пішло. Я — слово, вона — два, я — три, вона — шість. Так, на станції, і розійшлися к лихій годині...

— То так ви і не одружились?

— Ні, одружився...

— Значить, покохали все ж таки? Знайшли гідну?

— Знайшов... І на прізвище погодилась, і не фарбувалась, але такої жадливої тигри я в світі не бачив. Через те, власне, і на еміграцію потрапив, щоб утекти. Кохання, кажете... Аякже!

НЕКВАЛІФІКОВАНИЙ ПОЛІЦАЙ

Трапилось дядькові Якову Бездержавенкові зрубати ялину в Альпах. Обчухрав він її, гілля і верхівку лишив для бідніших, а стовбурець зачепив мотузкою та й поволік, як свиню, у долину. Аж раптом назустріч поліцай.

— Гутен таг! — уклонився дядько Яків.

— Гутен таг!

— А чи не порадите, майн гер, де мені краще спуститись, тут чи далі? Може, далі не так слизько?

Дядько Яків трохи володів німецькою мовою, бо недаремно прожив три роки у бавора.

— Гм... — сказав поліцай. — Спускатися, звичайно, ліпше далі, бо тут круто. А хто вам, між іншим, дозволив рубати дерева?

Дядько Яків змінив тон на поважно-уціпливий.

— Я ж вас не питаю, хто вам дозволяв вирубувати ліси на нашій батьківщині, коли ви ходили її завойовувати.

— То був один час, — каже поліцай, — а тепер другий. Тепер я вас маю оштрафувати на десять шідінгів...

— На десять? За отаке-о стерво? Ви як? Смієтесь?

Поліцай тим часом вийняв книжечку і почав писати поквитування на гроші.

— Знаєте, що? — скрикнув дядько Яків. — Подавіться ви цією ялиною. Ось вона, держіть!

Стовбурець, звільнений від мотузки, шубовснув з гори і, розвиваючи скажену швидкість, зник у прірві.

— Доведіть, що я зрізав ялинку. Ну?

Поліцай витріщив очі, потім плюнув, заховав у кишеню книжечку і подався геть.

Звичайно, поліцай був дурний. Більше того, він цілковито не відповідав своєму призначенню, бо ж, прошу вас, чи можна так легковажити державним добром?

Як мусів би повестись у цьому випадку народно-демократичний поліцай? А ось: По-перше, арештувати порушника і приволікти його у відповідний поліцейський пункт. Потім скласти невеличкого, питань на п'ятдесят, протокола, приблизно за таким порядком:

Ким був ваш батько?

Ким була ваша мама?

Дід, прадід і прапрадід з батькового боку?

Дід, прадід і прапрадід з материного боку?

Яке маєте нерухоме і рухоме майно?

Чи служили в королівській, республіканській, синій, зеленій і фіолетовій арміях?

Чи маєте родичів закордоном? Ім'я і прізвище їх? Де вони перебували, починаючи з 1846 року? (Точно зазначити місця і дати).

Чи були під слідством і за що?

Якщо не були під слідством, то чому?

Ретельно перевіривши свідчення, поліцейський пункт мусів передати порушника до суду, а суд, у свою чергу, мав розв'язати справу в такий спосіб: В разі порушникове минуле скромне, тобто пролетарське, дати йому рік тюрми. В разі ж він, народився від опозиційного до влади тата й опозиційної мами, або ж дід його був фабрикантом, або ж тітка повиялася на еміграцію до Аргентини, припекти того порушника років на п'ять, з конфіскацією майна і з заборонаю після відбуття кари мешкати в усіх більших містах країни.

Запевняю, що ніхто б надалі не насмівся зрубати жодної державної деревини, хоч би мороз у хаті досягнув тридцяти ступнів.

1946 р.

ЯК Я ОБИРАВ ДЕПУТАТКУ

Оголосили у нас нову конституцію з рівним, прямим і таємним голосуванням, попередивши, що вона дорівнює сонцю... Зраділи ми. Слава Богу, думаємо, бо трохи того сонця не вистачає.

Незабаром прибув представник. Скликав збори й каже:

— Отже, товариші, жити стало краще, жити стало веселіш. Нема таких фортець, яких би не здобули виборці. А тому давайте ми оберемо до обласної ради трудящих відому трудянку, ударницю-стаханівку Гапку Іванівну Макогон.

Як почув я це, то в мене аж печінка надулася. Людоньки! — хотів я крикнути. — боронь вас Боже, та ж вона майже неписьменна, а крім того, розбила вже не одне подружнє життя...

Але добре, що цим своїм невисловленим дєбатом поділився я перше з сусідою.

Той мене як ущїпне!

— Тю. — каже. — дурний, чи тобі на Соловки закортіло? Твоє діло піднести руку, от і все.

— За Гапку?

— А хоч би й за чорта з рогами. Уже ж наперед вирішено.

А представник розперезався:

— Товариші виборці, — кричить. — Гапка Іванівна — приклад не тільки для жінок, але й для чоловіків. У кого корови дають найбільше моло-

ка? У Гапки Іванівни. У кого свині поросяться без відходу? У неї ж. Хто домігся високої яйценосности курей? Знову вона. Нема над чим довго думати. Гапка Іванівна — найдостойніший кандидат у депутати. Хто проти?

Проти не знайшлося. Тоді злізла на трибуну сама Гапка. Показна, з біса, молодиця, здорова. Повела бровою та й каже:

— Дякую вам за уніманіє і заприсягаюсь далі йти тим самим шляхом... А також захищати інтереси своїх виборців. Хай живе нова конституція!

За кілька днів кличуть нас до клубу. Щоб прийшли чимскоріше, бо вже почалися вибори.

Дають мені папірця в конверті й показують на ширму. Іди, мовляв, туди...

— А це що? — питаю.

— Там. — кажуть. — прочитаєш.

Зайшов я за ширму. Стоїть столик, скринька з діркою, і нікого нема. Тоді я витягнув із конверта папірця і прочитав надруковане машинкою одно-єдине прїзвище: Гапка Іванівна Макогон.

І така мене образа взяла. Так для того, — думаю. — я обїд кинув та кілометр до клубу гонив, щоб оцього папірця вкинути в дірку? Хотів спочатку заховати до кишені на цигарки, та поберігся. А що, як у стїні або в стелі є око? Тоді, — бачу, — лежить олівець. Узяв я його, озирнувся навкруги й викреслив "Іванівну" і "Макогон". А "Гапку" залишив. Навмисне. Для демократичної

самокритики... Заклеїв конверта, вкинув та й подався геть. А дорогою думав: Усе ж таки, вірні слова про ті вибори. Прямі — значить, прямо, не криючись, кажуть, кого намітили обрати. Рівні — бо всім дали однакові конверти з однаковими папірцями. Таємні — бо кидаєш того папірця в скриньку за ширмою, тільки один Бог бачить. Чого ще треба?!

1946 р.

ЕПОХАЛЬНИЙ ВІНАХІД

Три мільйони рублів, власний будинок з повною обслугою в столиці і власна дача з повною обслугою в кращій курортній місцевості ССРСР тому, хто винайде апарат читання думок.

Такі оголошення з'явилися одного дня в усіх советських часописах. Крім того, над територією батьківщини трудящих і визволених сателітних підбатьківщин було скинуто з літаків один мільярд листівок аналогічного змісту. Величезні плякати на парканах і написи на пішоходах закликали всіх свідомих громадян взяти близько до серця це найвідповідальніше завдання партії й уряду. В Москві, під головуванням першого вченого світу, товариша Сталіна, створили комісію прийому і розгляду винаходів.

На протязі півроку комісія отримала 48.000 проектів, але всі було відкинуто за браком здорової думки.

Ентузіязм науковців явно охолонув. Голова комісії зажадав відпустки і на своє місце призначив доктора психологічних наук, товариша Берію. Справа з винаходом відходила в тінь історії.

Аж ось одного зимового ранку до бюро комісії завітала якась бідно одягнена особа з пакетом під пахвою. Випадково комісія була в повному складі.

— Ви в справі винаходу?

— Так.

— Ну, давайте, що у вас там є, — сказали, позіхаючи й дивлячись з явним недовірям на прибулого, державні мужі.

— По-перше, я називаюсь Муравейчик. Зубний технік Муравейчик. По-друге, достойні товариші, прошу хвилинку уваги. Мій батько, як вам може відомо, був собаководом, або, по науковому, гицлем, і за своє довге трудяще життя мав змогу досконало вивчати характери собак. Показником психологічного стану собаки є хвіст. Якщо він закручений бубликом, ідіть сміливо повз тварину. Вона вас ніколи не чіпне. Хвіст під прямим кутом свідчить про деяке падіння нервового тону, а краще оминати цю тварину, або тримати наготові дрючок. Але стережіться пса, в якого хвіст висить полінякою, чи, ще гірше, затиснутий між ніг. Від такого пса можете напевне сподіватись підступного нападу ззаду й тілесного ушкодження, бо ж хвіст...

— При чому тут хвості? — втомлено запитав відповідальний член комісії. — Ви, товаришу, не розводьте теревенів, а кажіть по суті.

— Тепер підходжу до суті. Не секрет, що советська влада має багато ворогів. Темні сили контрреволюції стараються шкодити на кожному кроці переможному наступові комунізму. Прочитати ж думки мільйонів людей так же неможливо,

як винайти перпетуум мобіле, або розв'язати четвертий вимір. Мій проєкт простіший. За допомогою нервової пружинки, я сконструював прилад, який безпомилково виявляє прихований настрій людини. Прошу переконатись...

Відвідувач розгорнув пакета й дістав звідти невеличкий гумовий хвіст.

— Хто має бажання?

Члени комісії перезирнулись і знизали плечима.

— Покличте Любов Іванівну, — сказав голова.

Любов Іванівна, спецдрукарка спецвідділу комісії, відмовлялась і соромилась, бо була дівчиною, мала неповних сорок років, та голова загрозив звільненням з посади і довелось дати згоду. Одягнений на Любов Іванівну хвіст зразу закрутився кільцем.

— Бачите, — сказав Муравейчик, — очевидно, ця людина має щире серце й до кінця віддана справі Леніна-Сталіна. Прошу дати ще когось.

Покликали конюха сусідньої господарської установи Юхима Голку. На Юхимові хвіст здіймався вгору не хотів, навпаки, опустився додолу.

Муравейчик значучо подивився на членів комісії.

— Я не маю права щось категорично стверджувати, але...

Комісія нашвидку перевірила минуле Юхима. Виявилось, що він, за німців, був кухарем містечкового відділу поліції і співав на вулиці забороненого стилю.

нені пісні. Юхима негайно відправили до в'язниці.

На протязі місяця комісія досконало перевірляла прилад Муравейчика і прийшла до висновку: винахід має епохальне значення. У зв'язку з цим, розпочати його серійне виготовлення й перевести загальну хвостизацію населення СРСР від 12-ти до 65-ти літнього віку включно.

Перед тим, на спеціальному засіданні політбюро встановили форму хвостів. Для членів уряду — міністрів і їх заступників — хвіст у метр завдовжки, із золотою п'ятикутною зіркою на кінці. Для членів уряду сателітних держав — із зіркою срібною. Члени партії мали носити хвіст з портретом Сталіна. Для населення було затверджено півметровий стандартний хвіст з написом у довжину: "Пролетарі всіх країн, єднайтеся!" Спеціальна примітка постанови дозволяла дівчатам і молодим жінкам прикрашати свої хвости лентами різних кольорів, крім жовто-блакитної. День загальної хвостизації призначили на 12 березня, в пам'ять повалення кривавого царату і встановлення безкровної советської влади.

Почалась кампанія за дострокове вивершення державного завдання. Часописи на чільних місцях друкували такі замітки:

"Фабрика «Дайош-берьош» у січні виготувала замість трьох — шість мільйонів хвостів. Слава переможцям!"

"Ганьба заводі імені Бороди Карла Маркса.

Цей завод ганебно плентається в хвості вироблення хвостів. Він не спромігся дати навіть половини свого місячного пляну".

"Злочинне нехлюйство панує в комбінаті «Наздогнати й випередити». Там не розуміють важливості ухвали партії й уряду. Якість продукції хвостів хоч кількісно й висока, але якісно дуже низька".

Нарешті плян було виконано. 12 березня мільйони людей стояли в чергах, щоб дістати найвищу відзнаку сталінської доби — гумовий хвіст. У той же час усі обласні й районні відділи МВД вирядили численну таємну агентуру, щоб простежити за настроями людей.

Треба сказати, що винахідник епохального приладу, товариш Муравейчик, отримавши советські мільйони, замість власних будинків зажадав наукового відрядження закордон і тепер був у Нью-Йорку.

Першого ж дня голова Всекомхвосту, товариш Берія, дістав від підлеглих обласних і районних МВД тисячі телеграм однакового змісту:

"Явне непорозуміння крапка всі хвости стирчать догори крапка ждемо розпоряджень крапка".

Товариш Берія прямим проводом запитав товариша Муравейчика: в чому річ?

Той відповів: — Очевидно, під час виробництва не врахували деталей. Накажіть пересунути

нервочуйну пружинку в хвостах на один міліметр праворуч.

За деякий час знову наспіли тисячі телеграм до товариша Берії.

"Всі хвости впали додолу кома у таємних агентів також крапка в'язниці і підвали переповнені кома вже нема кого арештовувати крапка що робити далі крапка".

Знову прямий провід з'єднав товариша Берію з товаришем Муравейчиком і той пояснив: — Сталася прикра помилка. Пружинки в хвостах мусять бути пересунені на міліметр ліворуч, а не праворуч.

За розпорядженням Берії, людей з в'язниць було випущено, але телеграми повідомили, що тепер усі хвости стирчать під прямим кутом. У зв'язку з цим третя прямопровідна розмова з товаришом Муравейчиком мала досить гострий характер. Берія сказав дослівно таке:

— Сучий сину! Якщо на протязі двох тижнів не повернешся й не направиш особисто свого ідіотського приладу, ми тебе дістанемо і в Нью-Йорку.

На це була відповідь:

— Поцілуйте мене, куди самі захочете... Мені й тут непогано. Хай живе наш любий надхненник хвостизації, товариш Сталін!

1945 р.

НЕНАДРУКОВАНИЙ ЛИСТ

Як відомо, всі постанови советського уряду населення мусить приймати з ентузіазмом. На знак ентузіазму, складаються телеграми і листи до вождя, які потім містять центральні часописи. В час війни було видано указ про запровадження в ССРС смертної кари через шибеницю. Розповідають, що прочитавши цей указ, директор одного заводу, від імени робітників, написав такого листа:

"Дорогий і любий наш батьку! Трудящі нашого заводу з величезним задоволенням зустріли мудру постанову про введення шибениці. Ми 25 років не бачили цього славного досягнення техніки. Тепер, дякуючи вашій турботі, щасливий советський народ, в тому числі жінки і діти, матимуть змогу милуватися чудовим видовищем прилюдної кари ворогів комунізму. На советську шибеницю з надією і любов'ю звернені очі всіх трудящих. Вона явиться могутнім знаряддям підвищення продукційности праці у военний час. Через неї буде остаточно зліквідовано саботаж, невиконання норм, низьку якість промислових товарів. Вона дасть надхнення нашим мистцям і письменникам у творенні нових культурних цінностей, гідних великої сталінської доби. Хай живе советська

шибениця і її організатор. мудрий товариш Ста-
лін!“

Тому, що цього листа советські газети не на-
друкували, містимо його без ніяких змін на сто-
рінках нашої книжки.

1945 р.

В НІЧ ПІД НОВИЙ РІК

В ніч під Новий Рік чортові, звичайно, не спало-
лось. Від одягнув нову чумарку, роги сховав під
шапкою з славнозвісних решетилівських смушок,
поклав до наплечника ковбаси, хліба й горілки
і подався через руську зону до Солохи.

— Хто йде? — раптово гукнув вартовий, за-
ступивши чортові дорогу.

— Іх! — відповів чорт, не подумавши.

Вартовий наставив кишенькового ліхтаря.

— Ти не іхкай. Німець мені знайшовся! Ач,
вирядився! Перепустку маєш?

Чорт побачив, що справа погана. Він дмухнув
у вічі вартовому, засліпив його, потім підстрибнув
і почав плавко набирати висоту...

Пролунало кілька пострілів. Кулі, як джмелі,
продзижчали десь поблизу, але чорт метнувся вбік
і за хвилину був уже поза небезпекою.

Швидко зникли німецькі краєвиди. Ось уже
Польща. Ось закутий у кригу Дніпро. Ось і зна-
йома Полтавщина...

Чорт гострим оком розпізнав село, де свого
часу трапилася в нього відома пригода з Ваку-
лою, розпізнав його хату і, націлвшись, вправно
шугнув у димар.

Піч була холодна і, на превеликий подив чорта, там не стояло жодної миски або горщика. — Певже повечеряли? — подумав чорт. — Щось нечасно!

Він обережно відтулив заслін і визирнув.

Хата вражала небаченими раніше меблями. Стояло добре нікелеве ліжко, нова жовта шафа, м'яка канапа, між вікнами, на людський зріст, гарно оздоблене дзеркало. Ікон не було. Замість них, прибрані рушниками, висіли портрети цивільних і військових людей. Чорт задоволено посміхнувся, бо ті ікони завжди псували йому настрої.

— А де ж Солоха? — подумав чорт. — Певне, вийшла до комори, щось там узяти.

Гість не помилився. Рипнули двері, і до хати увійшла завинута в велику теплу хустку, жінка.

— Кахи! — озвався чорт із печі.

— Ой, лишенько, хто там?

— Люб'язна Солохо, дозвольте вас привітати. Це я...

— Ти, чортику? Звідки? Яка нечиста сила тебе принесла?

— Здалека, здалека, дражайша Солохо, з-за кордону.

— З-за кордону? Ох!

Солоха кинулась до вікон, щільно їх позатуляла, потім замкнула сінешні й хатні двері і аж тоді підійшла до печі.

— Вилазь же, розкажуй!

— А Вакули нема? — підозріло запитав чорт. — Я не хотів би з ним зустрічатись.

— Нема, нема, не турбуйся. Одна мешкаю.

Чорт стрибнув на діл і, зігнувшись в уклоні, попрямував до своєї давньої приятельки.

— Дозвольте поцілувати вашу ручку, люб'язна Солохо!

В цей час чорт підвів очі догори і мало не знепритомнів. На нього дивилося старе і худе, як кістяк, обличчя.

— Тисяча чортів і п'ятсот відьом! — скрикнув чорт. — Я не пізнаю вас, Солохо.

— А однак, це я, чортику. Що ж, роки йдуть, та ще й які тяжкі роки. Сідай тут, на канапі, поговоримо.

Чорт сів і почухав собі копитцем брову.

— Люб'язна Солохо, перше, дозвольте вас запитати: чи ви вже вечеряли?

— Ой, чортику, яка там вечеря після війни? Хоча б було пообідати!

— В такому разі, — сказав чорт, — прошу вас. Ось узяв собі на дорогу та й не їв. Давайте вечеряти разом.

Побачивши ковбасу й горілку, Солоха повеселішала.

— Голубчику, я вже забула, яка та ковбаса на смак. Зараз підсмажу. А ти розповідай, де жив, що робив.

— Що робив? Допомагав Гітлерові воювати.

— Та нічого не вийшло?

Чорт сплюнув.

— З дурнем зв'яжешся, сам дурнем станеш. Чорти його знали, що він надумав усіх українців винищити, а німцями Україну заселити. Таке стерво було лихе, зліше від самого сатани.

— Кажуть, він застрелився?

— Атож. Тепер у пеклі лекції читає про націонал-соціалізм. Грішників агітує.

— Погоджуються?

— Ні. Досить. — кажуть. — соціалізмів, хочемо демократії.

Солоха поставила на столі сковороду зі смаженою ковбасою, накраяла хліба, а чорт наповнив чарки.

— Отже, вип'ємо за Новий рік!

Після двох чарок Солоха розчулилась.

— Чортику! Як я тобі вдячна, що ти мене відвідав. Бо так сумно, так сумно...

— А де ж Вакула? — запитав чорт.

Солоха глибоко зідхнула.

— Ох, голубе, нема Вакули. Нема!

— Помер?

— Не знаю. Не маю вістей. Спочатку був він персоною, директором заводу. І мене, стару, не забував, оце й хату прикрашував, а потім...

Солоха нахилилася і щось гаряче зашептала чортові на вухо.

— Та не може бути! — скрикнув чорт. — Це ж чорти його знають, що таке.

Солоха промовчала.

У чорта від горілки почало крутитися в голові. Раптом йому здалося, що Солоха знову, стала молодшою, повповидшою, як колись, за добрих часів.

— Ех, приятелько. — вигукнув чорт. — нема правди на світі. Не було й нема. Знаєте, що? Гайда красти місяць! Забудемо, що діється на землі, спом'янем нашу молодість...

Чорт і Солоха взялися за руки і вилетіли через димар. За хвилину над землею лягла темінь. Добре, що щедрування відкинули, як забобон, тож ніхто не набив собі лоба і не заблудився.

Тихо було в Україні у новорічну ніч.

1946 р.

ДУХ ЧИ МАТЕРІЯ?

Дух, звичайно, дуже важлива річ. Без духу ані на дискусію зважитись, ані лампи загасити, ані зідхнути. Дух — основа життя.

Але й без матерії ніяк не можна обійтись. Уявіть собі таку ситуацію: духу в вас, хоч одбавляй, а в шлункові порожньо. І якщо ви найближчим часом не подбаєте про те, щоб була, так би мовити, гармонія духу і матерії, у вас від першого лишиться один пшик.

Проте, Богу дякувати, тут вам це не загрожує. Бо матерії досить і якої хоч: одягової, взуттєвої, капелюшкової, паперової, овочевої, м'ясної, рибної, хлібної, горілчаної... Аби гроші!

Інакше в країнах народної демократії. Там вічна розбіжність між матерією й духом. Власне, там переконають, що матерія — все, а дух — нічого. Тим часом якої б матеріальної речі вам не закортіло, напевне її не дістанете.

Наприклад, з бадьорим духом (і з повним гаманцем) заходите ви до народної кооперації. Оглядаєте полиці орлино-королівським зором (бо ж в силі закупити!) і кажете:

— Дайте мені...

А продавець, ще не дослухавши, відповідає:

— Нема нічого.

До продавця приєднується директор магазину (там на кожному кроці директори!) і стверджує:

— Нічого нема!

Проте, дух ваш, підтриманий повним гаманцем не здається.

— А то що на полицях?

— Бляшанки.

— А в бляшанках?

— Нема нічого.

— Але ж там написано: цукор, риж, какао...

— Декорація, товаришу. Проте, — додає співчутливо директор, помітивши вираз одчаю на вашому обличчі, — можемо вам запропонувати ячмінної кави і зубного порошку. Скільки хочете. Без обмежень. Маємо також щіточки.

Ясно, що щіточками ви свого духу не піднесете. А в інший магазин заходити не трудіться, бо там точнісінько таке ж становище:

— Нема нічого.

— Нічого нема!

Як правило, купляли каву. Пили самі й годували нею поросят. Нічого. Трохи кривилися, бідолашні але їли. Лишилось невідомим для науки, чи сприяла ячмінна кава наростанню товщу на поросятах, бо їх поїдали ще до початку потовщувального процесу. А здебільша жили духом: творами МЕЛС'а, тобто Маркса, Енгельса, Леніна, Сталіна. З тих духом і від німців почали оборонятись. Та коли б не американська одинадцятиміліардно-

долярова матерія, сіли б маком, і не лишилось би
духу від вождів і вожденят матеріалізму.

Отже, не сперечайтесь, не кажіть: дух понад
усе, або навпаки: матерія понад усе.

Одне без другого нічого не варте. Ні на са-
мому духові, ні на самій матерії далеко не поїдете.

1948 р.

РОЗВІЯНІ ІЛЮЗІЇ

Коли було надруковано в газетах кілька його
оповідань, він вирішив, що стоїть на шляху слави.
Він чекав відгуків, поздоровлень і оплесків, але
так не було. Знайомі не кидали йому квітів під
ноги, незнайомі, як виявлялося з розмов, зовсім
його не знали. Чому? Адже він ставив повністю
своє прізвище й ім'я...

Тоді прийшла велика скорбота. О, невдячні
люди! Нащо трудитись, марнувати сили, коли ніх-
то тебе не помічає?

Щовечора він проходжувався самотній по пар-
ку, уникав розваг, кидаючи навкруги сумні пильні
погляди. Хоч би знайти одну рідну душу, одну-
єдину. Як би він кохав її, як би тішився!

І за кілька місяців він зустрів ту, що до неї
прагнуло його єство. Вона знала його ім'я, ціка-
вилась його творами, навіть цитувала з них по
пам'яті цілі абзаци.

О, радість! Є для кого жити! Геть самотність,
зневіру, відчай! Усе піде по іншому, по новому.

Він вирішив запропонувати їй навіки свою ру-
ку і серце. Коли? Сьогодні, чи завтра? Краще сьо-
годні, відразу!

— Люба, тобі гарно зі мною?

— Звичайно... Підемо до кіна?

СЛАВА ПРОГРЕСОВІ!

— Підемо, підемо. Тільки я хотів ще трохи поговорити. От я не знаю, що ти робиш, ніколи не питав про це. Не знаю, як жила ти раніше, але відчуваю незвичайне споріднення з тобою. Ти перша оцінила мене не тільки, як людину, а й як мистця. і я тобі за це дуже, дуже вдячний. Дай мені відповідь тільки на одне питання. Мені відомо, що ти ще до нашого знайомства читала всі мої твори. Та й як читала! Майже знаєш їх напам'ять. Знають, вони гарні, високохудожні? Скажи щиро, чому ти їх, ще не знаючи мене, так уважно читала?

Дівчина втомлено позіхнула й відповіла:

— Бо я працюю коректоркою в друкарні.

Добра річ — прогрес. Раніше, бувало, якщо схочеш побачитись і поговорити з приятелем, мусиш теліпатися залізницею або пароплавом. Намучнився, втомишся, як кінь у сівбу, загубиш гарний настрій, і раптом, замість радісної зустрічі, посваришся... Потім тим же залізничним або пароплавним порядком вертаєшся додому, і шкода тобі і грошей, і часу, і себе самого, та й приятеля, якщо не він, а ти перший почав лайку.

Тепер не те. Сів, скажемо, після роботи до столу, поставив перед собою пляшину з горілкою й два апарати — радієвий двосторонній та телевізійний. і накручуй. Куди? Давай до Андроніка, в Канаду. Накрутив. Бачиш — Андронік саме власну дружину обіймає... І починаєш:

— Кахи, кахи! Галло, Андроніку, даруй: я все бачу. Припини покищо. Поговоримо.

— Еге, це ти Іване? Я взнав по голосу. Чекай, зараз наведу на тебе проміння... Так, так. Та й худий же ти, брате. Як при соціалізмі. Хіба в Аргентині погано з харчами?

— Добре, та апетиту нема.

— Чому?

— Бо все візьно продається. І під боком. На кожному кроці. А щоб був апетит, треба одягти наплечники та прочухрати кілометрів з п'ять у горі, по бараболю. Пам'ятаєш, як в Австрії?

— Пам'ятаю: А в мене апетит, Богу дякувати.
— Бо клімат інакший. Ач, яку пику наїв. Хоч другі трусики зодягай...
— Ну, не пику, просто собі лице. А що ти, між іншим, робиш?
— Сапати...
— Як? Ти сапатий? Ніколи не був сапатим, і ось... Нежіть маєш, чи що?
— Та ні. Це так по тутейшому черевики називаються. Взуття лагоджу. Розумієш?
— І добре навчився?
— Добре. Якщо маєш драні, наліпи на кожний по марці, зазначи мою адресу і кинь у поштову скриньку. Миттю полагоджу.
— Іване, а вірші пишеш?
— Вірші? Хай їх пес пише.
— Чому?
— Непоплатне заняття. Тут усі письменники пеонами поробились.
— Як пеонами? Квітами, тобто?
— Ху, чорт, забув, що ти по-тутейшому ні в зуб ногою... Пеонами — значить чорноробами.
— А громада як реагує?
— Громада радіє. Досить, каже, папір перевозити. Обійдемося без поезії.
— Та ж занепадатиме наша культура...
— Зате повнітнуть гаманці. А ти що робиш, Андроніку?
— Вічні пера...

— Для письменників?
— Аякже! Письменники пишуть у нас недогризками-олівцями, бо бідні.
— Значить, і у вас так?
— І у нас так.
— Ну, Богу дякувати.
— Чому?
— Бо в нас тут зідхають: — Ех, Канада! От де житуха для культурних сил!
— Не вір. Брехня! Культурні сили тут дрова рубають.
— Андроніку, а що то в тебе стоїть у плящині?
— Віскі. А в тебе?
— Грапа, горілка, значить. Міцна, як чорт.
— Ех, шкода, що не можна покуштувати. Ну, та, може, наука дійде й до випивки на віддалі, а поки хильнем кожний своєї. Бувай здоров!
— Бувай!
— Іване, між іншим, наступного разу, коли мене телевізуватимеш, покахикай, будь ласка, перед тим сильніше, бо знаєш, коли заходять до хати, мусять стукати... Щастя Боже! Тримайся за черевки!
— Добре. Покахикаю. До побачення, Андроніку. Тримайся за вічне перо. Щастя Боже!
— Оце, як бачите, і прогрес.

ФАКТИ

Знання за плечима не носити. Це ніяка вага, і чим більше буде в голові, тим легше для інших органів людського тіла. Зокрема, абсолютно не шкодить обізнаність з історією свого краю, а матірну, чи, скажемо, бабчину мову людина мусить знати навіть у тому випадку, коли вона тричі роджена на чужині.

Стикнувся я з лікарем-німцем. Його діди прибули до Південної Америки ще за часів Сан Мартина. Батьки уроджені тут. Але лікар зберіг усі властиві своїй нації риси й каже: — Я завжди почувую себе німцем.

І тоді пригадав я деяких своїх землячків. Заходиш до такого землячка в хату. Він, за звичаєм, гостинний, поїть і годує "від пуза", припрошує, розважає гутіркою. А рідні землячкові діти сидять біля столу й дивляться татові в рот, звідки вилітають незрозумілі "чужомовні" слова.

— Діти мої, — каже землячок, помітивши здивування гостя, — мас о мено*) той, по нашому не балакають, бо на лихо воно їм?

Інші вчать свою дитину в англійській школі, старанно уникаючи школи рідної.

*) більш-менш (єсп.)

Є й такі, що працюючи в якомусь бюро, не признаються до свого брата, хоч цей брат спливає десятима потоми, намагаючись пояснити, в якій справі він прийшов.

Ну, і що ж?

А нічого. Фактики деякі просто вам розповів. І навіть обійдусь без висновку. Якщо захочете, ви його зробіте самі.

ПРИХИЛЬНИКИ СТАРОВИНИ

Наші прадіди мали оригінальну традицію. Вони купались двічі на вік: коли народжувались і коли вмирали. Пізніше, порядком культурного зросту й прогресу, стали митися ще додатково — під Різдво й під Великдень. Деякі мились перед шлюбом, але це в тому разі, коли натрапляли на строгу наречену, що ставила питання руба: "Піду за тебе лише при умові, коли помиешся"...

Ті часи минулись. Культура охопила всі ділянки людського життя. Та не тільки людського. Приходжу я, наприклад, до своїх приятелів. Бачу — мама і донька схилились над травою і щось врожать.

— А що це ви робите? — питаю здаля.

— Котів миємо.

— Котів?

— Ну, звичайно, бо в них блохи.

Чуєте, яка цивілізація? Подивився б на це якийсь прадідівський кіт-покійник, то мабуть би знепритомнів.

У нас, у Буенесі, щодо купання — широке поле. Кожна, навіть бідненька хата, має як не ванну, то душ-дощик. Крім того, можна поїхати на станцію Ретіро і за два пези накупатися до знемоги.

Але, уявіть собі, є в нас ще й прадідівські зви-

чай. Де? Та під боком, у парагвайських українців.

То, може, там бракує води?

А яй! Скільки завгодно! І озера, і струмки, і криниці. Але в хаті не помиешся. — Я, — каже парагвайський земляк, — потом щодня спливаю, мені митись непотрібно.

Вірите, півтора місяці прожив у Парагваї, на вакаціях, і не купався. Зазираю у ставки — страшно, це якийсь іхтіозавр укусить. Лягав горіччеревом під струмок — неприємно, бо довбе в одне місце, а я ж не колода, маю нерви, при чому зіпсовані другою світовою війною. Так і повернувся до Буенесу не купаним, мало не вкрився корою.

А чи багато коштувало б парагвайцям зробити дома лазничку? — Нічого. Або, як казав хтось, "два погляди".

Що ж, не хотять зраджувати прадідівську традицію, бережуть старовину. Навіть на збиток для власного здоров'я.

ЯК ПОСВАРИЛИСЯ МИКОЛА БАТЬКОВИЧ З МИКОЛОЮ ВАСИЛЬОВИЧЕМ

Перед тим, як писати ювілейну статтю про Миколу Гоголя, професор Микола Чубар вирішив поговорити "по душах" з духом письменника. Професор поклав на столі чудодійну спиритичну тарілочку, сів напроти телевізії й почав викликати:

— Дух Гоголя! Прошу явитись!

Тарілочка закружляла з неймовірною швидкістю, а на екрані телевізії намітилися обриси старовинного жіночого очіпка з мережива й дивовижного фасону кохтини.

— Хто це? — спитав професор у тарілочки.

— Кор-кор-оббочка.

— А хіба я тебе кликав?

— Прошу не тебекати. Я хоч і мертва, але жінка дворянського звання і вимагаю належного респекту до себе. А явилась я на доручення Миколи Васильовича. Що ви хотіли?

Трохи подумавши, професор Чубар побажав Коробочці чорта, якого вона злякалась так само, як і почувши те побажання від Чічікова. Обриси очіпка зникли.

— Прошу Гоголя! Прошу особисто Гоголя! — домагався професор від тарілочки.

На екрані показалаась буйноволоса голова з довгим чубуком у роті.

— Памешік Наздрьов! — відрекомендувалась голова. — Чем магу служити?

— Я з москалями не хочу мати жодних справ, навіть з мертвими. Забирайся з очей, жулику!

Тарілочка передала загальнознану московську лайку, і екран очистився від Наздрьова.

— Гоголя! Гоголя! Гоголя! — настоював професор.

Врешті на екрані вирізьбився довгий ніс і тонкі уста великого письменника.

— А, землячок! — скрикнув професор. — Чому ж так загордилися, що замість себе шлете різну типову мерзоту?

— Не маю часу, — сказав Гоголь. — А ви хто будете?

— Професор Чубар, дійсний член НТШ.

— Не знаю, не чув. Може, ви родич козакові Чубові, тестеві коваля Вакули?

— Ні.

— Що ж ви хочете?

— Ось що, землячок, — сказав професор. — пишу я оце статтю про вас і не знаю, за кого вас уважати, за українця, чи... Як ви скажете?

Гоголь блідо посміхнувся.

— Візьміть мою біографію й прочитайте. Там сказано ясно.

— Так, — сіянувся професор Чубар, — але

чому ви писали по-російськи? Чому такі прекрасні речі, як "Тарас Бульба", "Вечори на хуторі" й інші написані богомерзкою, лукавою, ворожою всьому прогресивному людству, мовою? Чому?

Тарілочка підскочила й швидко заговорила:

— А коли не можна було писати по-українськи? А коли мусів заробляти на шматок хліба? А коли те, що надруковано російською мовою, інакше не побачило б світла?

— Ви мусіли знайти інший вихід, — сказав повчаюче професор. — В усякому разі, кордонів на той час не відокремлювали залізною заслоною. Емігрували б та й справі кінець.

Гоголь похитав головою.

— Емігрував би? А жив би з чого? Тоді ще ЗУАДК'а не існувало.

Професор стукнув рукою себе по чолі.

— Бач, якої ви співаєте! А в Італії жили? — Жили. Чому ж хоч там не писали рідною мовою? Мабуть, ви просто не знаєте української мови? Га? Признайтеся щиро!

Обличчя Гоголя на екрані стало цілком рельєфним. Очі спалахнули люттю. Уста заворушились і раптом Гоголь не через тарілочку, а власним голосом, дзвінко і чітко вигукнув:

— Пане професоре, ви... гусак!

Після цього професор, образившись, написав свою відому статтю, в якій подарував Гоголя росіянам.

ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ

Я — батько. Отже, маю певні обов'язки, Мусів би мати ще й права, але в той дурний шлюбний місяць жінка підійшла до мене на м'яких ланках і каже:

— Слухай, моє золото, нам треба розподілити парівно працю. Мені права, а тобі обов'язки... Добре?

— Гарзд! — відповів я, не подумавши. — Хай буде.

Пізніше вже догадався, що не вигідно для мене переведено розподіл, та було пізно. Слово не горобець.

Минув шлюбний і пошлюбний місяць, минув рік, минуло сімнадцять...

Одного дня жінка мені зауважує:

— Слухай, старий пентюху! (Це — замість "моє золото"). Патка, здається, йде заміж, а за кого — не каже. Твій обов'язок, як батька, на неї вплинути.

— Дай, — кажу, — мені спокій хоч на старість. Може, поміняємось працею? Мені права, а тобі обов'язки...

За цю пропозицію я почув кілька пестливих епітетів, на зразок "барахла", "лисого дідька" й інше. Отже, взявся, як раніше, за обов'язки. По-

кликав доньку, зачинив двері й питаю:

— Скажи чесно, заміж збираєшся?

— Збираюсь...

— А за яку холеру? — дозволя запитати.

— Не за холеру, тату. — спалахнула донька,

— а за свій ідеал. Це — моє право.

— А робити щось той твій ідеал уміє?

— Він студент філософії.

— Ага! Значить, майбутній Сократ... Ну, щастя Боже, донечко, бо однаково, хоч я б тебе й вибив зараз за того філософа, а ти мене не послухаєш. Сам таким дурнем був.

Донька мене поцілувала, сказала, що такого милого батька, як у неї, світ не бачив, і побігла до свого ідеалу.

Минув шлюбний місяць у доньки, минув пошлюбний, і ще рік... Приїздить вона до батьків у гості в однині, бо чоловік, каже, зайнятий...

Глянув я їй у вічі. Ой, думаю, брешеш, голубко. Недаремно батько все життя з обов'язками мав справу, дечому навчився... Покликав доньку в окрему кімнату, зачинив двері й питаю:

— Скажи чесно, б'є тебе твій ідеал?

Донька в сльози.

— Б'є, — каже, — таточку, майже щодня, бо дай би йому добра не було...

— А ти ж казала, що кращого і в світі немає.

— То я про тебе, тату, казала...

— Гм...

Словом, замість "гостей", лишилась донька в мене на постійно, попередивши філософа й ідеала, щоб котився він під усі вітри. Лишилась і народила онуку.

Минув місяць від народин, минув рік, минуло шістнадцять. Донька тим часом одружилася вдруге. Яюсь раз прибігає вона до мене, схвильована, й просить:

— Тату, вплинь на Оксану. Вона в шістнадцять років уже збирається заміж і мене не слухає. Каже, що то її право. Твій обов'язок, як діда...

— Слухай, — кажу, — донечко, обов'язок діда — сидіти на печі. Іди краще до мами.

Донька пішла. А онука, звичайно, через два тижні пошлюбилася із своїм ідеалом, а через рік приїхала до діда й баби, щоб на спокої чекати народин правнуки...

Треба сподіватися, що правнука теж колись знайде свій ідеал...

ЩО МОЖЕ БУТИ

І раптом прокинемось ми якогось там року Божого 196... і почуємо з гучномовців:

— Сеньйори укранияни! Вітаємо вас з незалежністю. Хто хоче — котіться додому, вже й пароплави стоять у порту...

І примчать медіо-офіціяли і пеони, моси і лімпієси, шофери і сапатери*), і почнуть гукати: Слава Україні! І питимуть, звичайно, три дні і три ночі...

А потім почнеться оформлення:

— Де народився?

— На Україні.

— Де саме?

— Точно не вспомню, потому — маленьким бил. Говорілі отец, что оні із Тули.

— То яка ж це Україна?

— Ах, Боже мой, какая разніца? Теперь ми все укранияни.

Інший витягне документа і попросить ласкаво:

— Я був Біленком, а мене записали Беловим. чорт би їх узяв... Виправте, Бога ради.

Третій признається:

*) Підмайстри, чорнороби, кельнери, чистильники, шевці (есп.)

— Стояв осторонь. До українських товариств не належав. Молитись ходив до російської церкви. Простіть і прийміть до гурту.

Чимало будуть шукати по кишнях особистої виказки, а потім, зідхнувши, скажуть:

Була седула, та загула. Обміняв на советський пашпорт. Ось він, клятий...

Знайдуться й такі, що питають:

— А чи дістану я назад свою торгівлю, яку большевики розграбували?

Може бути досить несподіванок — веселих і не дуже веселих. І тоді ми скажемо:

— До дідька все минуле! Хто почуває себе українцем, їдьте. Хто не почуває, тому дорога на всі сторони, крім нашої.

І попливуть пароплави аж у Одесу-порт. А в Одесі-порту ми вже будемо дома, і почнемо будувати нове життя, звичайно, прекрасне, ні з яким іншим не порівняне. І молитва наша до Всемогутнього зміниться. Ми вже не попросимо:

— Дай, Господи, щоб у сусіди корова здохла!

А скажемо так:

— Пошли, Боже, сусідові дві корови замість одної і двічі на рік урожай, і дві жін... тобто дві житлові хати. Усього по два і по три, крім двох чи трьох політичних партій. Бо нова Україна потребуватиме лише одної партії — української.

ПОЗИЧЕНА ДРУЖИНА

Моя власна, єдина і неподільна подруга мала сумнів щодо льобяльності своїх легенів. Отже, боячись правого чи лівого ухилу в них, порядком самокритики звернулася вона до лікаря. Той просвітлив подивився, почмихав носом і сказав:

— Так, пані. Ваше передчуття майже вас не обмануло. Оця плямка правда: вже давнього походження, завапнена, але уважайте. Крім того, не кожний лікар має політичне зрозуміння і визнає вас цілком здоровою...

Халепа! А тут уже все готове до від'їзду. Документи оформлені, бракує лише урядової рентгенівські знімки! І впадала мені в голову геніяльна ідея:

Який там чорт розбереться в легенях, моєї вони дружини, чи не моєї. А знайомих жінок у мене досить. Пішов до одної, досить ще молоденької, й прошу:

— Не відмовте. Бога ради, будьте мені на пару годин за дружину...

— Що?! Ви здуріли? Я ж маю чоловіка, а ви дружину.

— Та ні, пані, не думайте того, про що, власне, подумали. Хіба б я насмілюся? За жінку в лі-

каря, в тому паскудному рентгенівському кабінеті, бо через ідеологічну невитримку легенів моєї дружини, не бачити мені Канади, як своєї потилиці без дзеркала.

Словом, умовив. Поїхали ми з тою позиченою дружиною до шпиталю, діждалися своєї черги, зайшли до кабінету.

— Ну, роздягайтесь! — каже лікар.

— Роздягатись? — почервоніла моя знайома. — Зовсім?

— Ні, не зовсім, до половини.

Бачу, що жінка червоніє ще більше, що вона ось-ось зіпсує ситуацію, і шепчу їй:

— Голубонько, якого ви біса кукситесь? Та ж не можу я зав'язати очей, та й де ви бачили жінку, що соромиться власного чоловіка. Благаю вас, роздягайтесь швидше!

Почала моя мила знайома стягувати блюзку й сорочку, а як дійшла до того останнього, що під сорочкою, задрижали від обурення її пальчики й зашипіла жіночка, наче гуска:

— Та відверніться ж, безстиднику, най вас пляк ясний трафить!

Я героїчно не відвертався, бо ж, знаєте, боюсь підозри збоку урядового лікаря, боюся, що розгадає він нашу авантюру.

Та на цьому не кінчилося.

— До другого кабінету! — скомандував лікар і кудись пішов.

Моя позичена, одягнувши сорочку, затрималася з блузкою в руках і гнівно зауважила:

— Значить, мене оглядатимуть по справжньому, але не думайте заходити, бо це буде свинство світового масштабу.

Я невинно склав на животі руки.

— А коли накаже лікар? Серденько, де ви бачили чоловіка, що жахається натурального вигляду своєї рідної дружини? Зрозумійте мене!

На щастя, обійшлося без дальшого роздягання. А прощаючись, моя чудесна знайома сказала мені:

— Якщо треба буде піти вдруге, можете на мене розраховувати. Однаково, ви вже бачили...

ТРЕБА БУЛО . . .

Якщо казати правду, то в цілому світі не зустрічав я людини, мудрішої від мого дядька Івана, старшого брата нашої дорогої матері. Був він переконаним індивідуалістом, нелегально любив філософію, читав усякі філософські твори й мабуть звітти набрався великого розуму. Отже, коли наша матуся одружилася й через дев'ять місяців, як належить, знайшла в лопухах мене, прибув до нас дядечко, озброєний скринєю з книжками й додатково худенькою валізкою з домашнім барахлом, та й сказав:

— По деякій надумі, вирішив я, мої любі, оселитися разом з вами, бо 1) Одружуватись покищо не збираюсь, хай спочатку одружуються дурники (при цьому мій тато поперхнувся борщем і випив склянку води). 2) Я допоможу вам на новому господарстві, бо добре заробляю, однак, не вмю берегти грошей. 3) Крім Оленки (нашої матери) в мене рідні нема, і чого ж би я мешкав у чужих людей?

Звичайно, дядька прийняли з ентузіазмом, бо він, справді, був доброю душею й виростив нашу маму коли вони посиротіли.

Час ішов. Нашій мамі щастило й вони регулярно, щодва роки, знаходили в лопухах або хлопчи-

ка. або дівчинку. Коли мені сповнилося шість, я спитав:

— Мамо, скільки в мене тат?

— Як це скільки? Один.

— А дядько?

— Дядько є дядьком. Він мій брат, так само, як ти маєш братика Олеся й сестричку Надійку Зрозумів?

Я майже зрозумів, хоч трохи й вагався. Справа була в тому, що й тато і дядько ставилися до мене однаково ніжно, і я радо називав би їх обидвох татами. Що ж до мудрости, до переваги в цьому відношенні, в мене жодних сумнівів не було. Дядько мудріший! Коли я зламав ногу й лежав загіпсований, постогнуючи, мама тихенько плакала, тато хмурився, а дядько сказав:

— Треба було не скакати по-дурному через паркан. Через паркани не скачуть, а перелазять.

Рація! Боже, до чого ж вірно! Дядечко якраз сидів на ганку, спостерігав оте моє скакання й на підставі спостереження, висловив таку глибоку, абсолютно правдиву, думку.

Далі, на кожному кроці, я переконувався, що дядько має величезний розум. Їхали ми, наприклад, до міста. Дітей уже було четверо, маленьке — на руках у мами. Тато керував конем, дядько сидів поруч і висловлював різні ділові й філософські зауваження. В одному місці довелося нам спускатися з гори. Ну, тато, звичайно, притримував

коня, але несподівано лопнули віжки й кінь ірво- нув птицею вперед. Добре, що ми всі передчасно повипадали з воза й, Богу дякувати, ніхто не зазнав ушкоджень, навіть дитинка. Тоді, обтрусившись, дядько сказав золоті слова:

— Треба було підв'язати одне колесо мотузкою, от би й спустилися спокійно.

Винним, звичайно, був тато, бо він керував конем і не догадався того зробити.

Одного разу наш дядечко купив на ярмарку й пригнав у двір корівку.

— Це, — промовив він урочисто, — мій дарунок для дітей, бо їх шестеро й вони потребують доброї поживи. Двох кіз мало. Треба, сестро, скоріше її видоїти, бо перегорить молоко.

Кинулися вдячна мама доїти, а корівка, як виявилось, ялова та ще й безнадійно. Одурили нашого дядька. Він хвилинку подумав і зробив висновок:

... Треба було перевірити її на ярмарку.

Хто скаже, що це не так? Я дивився на дядька захопленими очима й міркував: не кожному дає Бог таку мудрість. Що ні слово, те й правда.

Ялову корівку ми продали різникові на м'ясо, загубивши на тій операції половину витрачених дядьком грошей. Але він усіх заспокоїв:

— Нічого, де продають, там і гублять. Друга корівка за мною, оці руки ще можуть заробити...

Руки в дядечка були, нівроку, як дві довбні.

а працював він на посаді державного коваля та ще й у вільний час ковалював приватно. Для ілюстрації дядькової сили, розкажу я вам про його улюблену забаву. В неділю, як вип'ють вони з татом доморобної перцівки, кличе нас дядько на подвір'я й говорить: — А-ну, побудуємо зараз єгипетську піраміду...

І ось нас шестеро посідають йому на плечі. Почіпляються за шию, за пасок, за ноги, а він стоїть, як дуб, і посміхається. — Еге, — каже, — з такою вагою можна й бігом бігти... Повірите, одного разу тато й мама зазівались, підійшовши близько, то він ще й їх захопив під руки, і цілу фамілію виніс із подвір'я на вулицю. Люди аж ойкнули. Але знову повернув до дядькової мудрости.

Прийшли раз арештовувати мого тата за невиконання якогось там податку. — Або, — кажуть, — платіть зараз удвічі, або заберем до тюрми на строк до трьох місяців.

Легко сказати "удвічі", а де ж знайти? Тато зблід, мама галаснули по-жіночому, а дядько пішов у свою кімнату, виніс гроші й спокійно прорік:

— Натє й подав'ється ними.

За "подав'ється" дядько дістав сто карбованців кари, ніби за образу влади при виконанні нею службових обов'язків. Коли влада подалася з хати, дядечко почухав потилицю й, звертаючись до тата, мудро зауважив:

— Треба було, Федоре, заплатити той чортів-

ський податок своєчасно, а мені треба було притримати пальцями язика. Тоді б усе дешевше коштувало.

Коли вибухла друга світова війна й ми всі опинились на еміграції, дядько, як завжди, висловив неперевершені по мудрості думки:

— Треба було нам тікати десять років тому, бо ж мешкали ми біля кордону й це не так уже тяжко було здійснити. Треба було не вірити в те, що капіталістичний світ жадливий. Треба було не бути боягузами.

Тепер дядько вже в літах і восьмеро підняти не може. Однак, коли хтось на заводі, при виконанні дядьком службових обов'язків, назвав його "крейзі", то відлетів на десять кроків і довго шанобливо дивився на сивоголового коваля. А він, за своїм звичаєм, мудро (через перекладача) сказав покривдженому:

— Треба було не думати, що я старий і дурніший від тебе...

ЗЕМЛЯКИ

Стук, стук...

— Можна. Заходьте.

Господар. Свирид Пудович, у новому строка-тому халаті, з сигарою в зубах, сидів у м'якому фотелі, для зручності поклавши ноги на піяніно, й переглядав ранковий, щохвилини стріляючий телефільм.

— Сідайте, Сергію Олександровичу, подивіться, ви ж не маєте свого телевізена.

— Та...

— Без "та". Сідайте, кажу! Трохи відпочинемо.

Мовчали хвилин десять. За цей час телевіжен забив семеро дорослих і двоє дітей, а мимоходом перевернув вантажну автомашину.

— Ну, досить, - - сказав Свирид Пудович, — Ходімо, вип'ємо заради суботи.

— Дякую.

— Після подякуєте. Як же це? Щоб із земляком та й не випити? Ходімо!

Кухня нагадувала світлицю в багатому старокрайовому домі. Все блищало. Все було нове. У кутку, наче величезний ситий кіт, благодушно муркав холодильник.

— Вибачте, Сергію Олександровичу: ми попростому, сядемо в кухні. Воно можна б і в їдальні, та жінка на роботі й неохота самому носитись. Тут усе під рукою.

Стіл моментально прикрасився шинкою, ковбасою, свіжими огірками, не зважаючи на грудень, і рибними консервами. Улюблена віскі "Шенлей" гордо піднесла скляну голівку з спеціальним наконечником, щоб, бува, не розливалася цінна рідина. Свирид Пудович переможно розгладив козацькі вуса й наповнив тендітні, тонконогі чарки.

— Отаке, бачите, в Америці, Сергію Олександровичу. Та чи ми пили дома чарками? Склянкою. Тільки склянкою. І вона була виміряна, як у аптеці. 150 грамів — граньона. 200 — тонка. Навіть у ресторанах не могли одурити...

— То ви журитесь за склянкою?

— Е, ні, зовсім не журюся. Чорт із нею, вибачте. Маю вже тепер культурний посуд.

Зимове, змерзле сонечко вскочило у вікно і жадібно припало до чарки.

— Пий, пий, зігрієшся. — сказав, посміхаючись, Свирид Пудович. — А між іншим, чому це в вас, Сергію Олександровичу, повна чарка, коли я вже свою випив?

— Дякую. Я ж багато не п'ю.

— Ет, багато! Чи вам шкода моєї горілки? Ну, звичайно, ви не можете собі дозволити того, що я. Заробітки у вас пустякові, та ще й трьох

дітей наплодили. А ось ми з жінкою та з сином, Богу дякувати, завжди їмо й п'ємо, як на Великдень.

Свирид Пудович щось пригадав і задоволено посміхнувся. Мабуть, він спочатку хотів лишити спогад при собі, але не втерпів. Горілка вже вступила в голову, людину потягло на щирість і відвертість.

— Да, Сергію Олександровичу, так, як у пісні про Наполеона співається: "Судьба грає чоловіком"... Ось, скажемо, ви були вченим, агрономом, чи землеміром, получали жалування й уп'ять же пайок. А ми в колхозі поневірялись...

— Свириде Пудовичу, ви добре знаєте, який то був пайок службовцеві. Як кіт наплакав.

— Кіт то кіт, а все ж таки, пузом ви не світили й бригадира над собою не мали. Бо були вченим. І тато ваш, царство йому небесне, називався Олександром, а мій, бачите, Пудом... Ну й ім'я! Це піп, самашедший, чомусь сердився на мого діда. Ач, яке назвисько для тата вигадав. Мені то вже нічого, я Свирид, а як було бідному татові? Дразнили його, сучі сини, барбоси, все життя. Як хтось розсердиться, вже й кричить: — Сорок фунтів, гей, сорок фунтів, щоб тебе подавило!

— Свириде Пудовичу, а причому ж тут я?

— Та ви ні причому. Я ж нічого й не кажу. Ну, получали ви пайок, у гною не копирсалися, трудоднів не підраховували, квартира у вас була чи-

стенька. А я був мужицьким робітником, а потім став пролетарієм усіх стран. Ледве вижив. А тут — ого! Вже вам далеко до мене. Ви хати не маєте, а я маю. У вас автомашини катма, а в мене бюїк з минулого року. Ви навіть і на телевіжен паршивий, то-пак, уживаний, не спромоглися, хоч у вас діти, і той телевіжен конче потрібний їм для правильного, сказати б, заграничного виховання. А я ось виклав чотири сотки і маю кінотіатр у своїй хаті.

У худенького Сергія Олександровича задрижала, як пацючий хвіст, руда трикутня борідка. Він почав підводитись із-за стола. Свирид Пудович схопив його за руку.

— Земляче! А ви вже й сердитесь? Та ж я вам нічого обидного не сказав. Я ось тільки хотів зробити замічання відносно науки. Мене мій тато, Пуд Оверкович, не вчили зовсім. На біса, казали воно, це здалося? Треба вчити руки, а не голову, голова ще не факт. І я таки дечого навчився. В Донбасі. Спочатку, конешно, був попихачем, а далі пішло й пішло. У слюсарі вибився. Тільки ж і штовхнули мене чорти повернутись у село в тридцять першому, бо тоді Донбас харчували самими труднощами. Повернувся, на свою біду. Пізніше хотів утекти назад, та ні, не пустили. Земля, казали, також пролетарських рук потребує. Йй-Богу! Отак і сидів у колхозній кошарі, як собака на прив'язі, поки прийшли німці...

Пляшка з спеціальним наконечником нахилилась активніше, хоч Сергій Олександрович, як правило, замість належних йому двох, випивав одну. У Свирида Пудовича заграли на щоках рум'янци й значно потовщав ніс.

— Люблю я вас, земляче, — піднесеним голо- сом, майже із сльозою, сказав він Сергієві Олек- сандровичу. — Ви мій найближчий, в одному се- лі народились, а цього на еміграції треба пошу- кати з ліхтарем. Правда, що ви ні чорта тепер не варті. Клінуєте й заробляєте від кожуха гудзик. У вас і жінка досі в старому платтячку ходить, і діти, бідні, телевіжена не допросяться. Значить, для чого ж ви вчилися? Агрономія ваша тут не- потрібна: тут кожен фармер сам собі агроном. Знаєте, що? Переходьте до нас, на завод. Я по- прошу боса, він і прийме...

— А що я робитиму на вашому заводі?

— Як що? Залізо будете підносити, тачки во- зити, все, як Бог приказав.

— А це важко?

— Нічого не важко. Більш, як сто фунтів, не- сти не прийдеться. Єрунда!

— Не витримаю я. Свириде Пудовичу, хво- рий же я.

— Не звертайте уваги на хворість. Сказано, інтелігенція. У вас же ні хати, ні авта, треба доро- битись. А наука ваша — тьху!

У Сергія Олександровича знову почала дри-

жати борідка, але він стримав себе й запитав:

— Тьху, кажете? А нащо ж ви вчите у кале- джі свого сина, га? Чому не спровадите його на свій завод?

Свирид Пудович вибалушив очі.

— На завод? Свого сина? Чи я дурний? Е, ні, ви мене не ображайте, Сергію Олександровичу. Я до вас по-земляцькому, а ви, вибачте, по-босяць- кому. Он що вигадали! Сина на завод! Та він же колись інженером буде, а не якимсь там, прости Господи, агрономом. У вас же й жінка в старому платтячку... Пийте, Сергію Олександровичу, пий- те. Мені для найдорожчого й найближчого земля- ка такого наскудства, як горілка, не шкода...

НЕ СПИШІТЬ СКОРО УМИРАТИ

Дідусь лежав і тяжко дихав. Сухенька його голова дрижала, наче заперечувала щось швидкими рухами. Над дідусем стояла пишнотіла донька.

— Умираєте, тату?

— Умираю.

— Та-ак. А чому ж ви не подумали про це раніше? Умерти легко, а ось поховати...

— Не сила моя була. — сказав дідусь, — старий я, ніхто не брав на роботу.

— Треба було хоч співати на вулиці, ви ж граєте на акордеоні. Щось би й капнуло...

— Пізно! — зідхнув дідусь. — пізно вже з акордеоном. А ти не журись. Якусь там паршивеньку домовинку зладите. Сашко відвезе своїм троком, і — по всьому. Мені однаково.

— Вам однаково, та нам не однаково. Що люди скажуть? Це не в колгоспі. Тут треба, щоб і домовина була добра, металева, і мармуровий надгробок, і щоб хор співав у повному складі, а не якийсь там пришелепуватий дячок гугнявив. А після похорону — поминки, принаймні, на п'ятдесят осіб. Ех, тату, тату, й надумались же ви несвоечасно вмирати!

— Хіба я винен?

— Хто зна. А несвоечасно тому, що борги ма-

ємо. Позичка на хату, позичка на авто, знов же за дітей у школу треба платити. Підждіть трохи, тату! Хай борги посплачуємо.

Дідусь дригнув п'ятою, що висунулася з-під ковдри. Вуса в нього настовбурчилися, у очах блиснув вогник обурення.

— Чого ти пристала, як реп'ях до вовни? Ну, вмираю, бо мушу ж колись умерти. І ти умреш І твої діти. І онуки.

— Тату, не накликайте смерти на своїх правнуків. Хай вона згорить! Я нічого проти вас не маю, тільки кажу: несвоечасно. Може, передумаєте?

Дідусь трохи помовчав, а тоді зайшовся несамовитим реготом, аж підстрибував увесь.

— Ні. — шепотів він, витираючи сльози. — такої дури я ще, їй-Богу, ніколи не зустрічав у житті, хоч і багато прожив. А йди ти від мене!

Кандидат на покійника ще раз реготнув, закашлявся, виплюнув у хусточку кривавий згусток, і раптом відчув, що йому можна встати.

— Що таке? — міркував він уголос. — Дві хвилини тому, як ножем різало, серце спинялось, дихати було тяжко, а тепер...

Крекчучи, дідусь підвівся на ліктях, глянув навколо себе й наказав дочці:

— Забирайся! Буду вдягатись!

Пару днів пізніше, чистенький, огрядний дідусь чекав на свою чергу в прийомній лікаря, який

послав його додому вмирати. Відчинивши двері свого службового кабінету, лікар мало не сів на підлогу, побачивши давнього, приреченого на смерть пацієнта, й покликав його без черги.

— Невже це ви?

— Атож.

— Хто вас лікував?

— Та ніхто.

— Як це так — ніхто? А-ну, давайте, я вас про-світлюю...

Сумніву не було. Застарілий боляк, який при-ріс до внутрішньої горлянки й мав задушити ста-рого, щез сам собою. Від здивування лікар не взяв ані цента за візиту й сказав, що дідусь може до нього більш не ходити.

Тоді було замовлено в двох мовах вивіску:

МУЗИКА — АКОРДЕОНІСТ. МАЄ 75 РОКІВ.

Грає на весіллях, уродинах, христинах.

ЦІНА — НАЙДЕШЕВША!

І знаєте, пішло. Бо ж — сенсація. Отаке, мов-ляв, старе барахло, та ще й грає. І грає добре, хоч веселої, хоч сумної.

Завів собі дідусь ощадну книжечку. Потроху складає заробіток. Багатіє. І самому корисно, і ро-дичам приємно. На випадок чогось, не матимуть клопоту...

З ОРИГІНАЛАМИ В ЗГОДІ,

ТРОХИ ПЕРЕКЛАДІВ І ПАРОДИЙ

ІНТЕРНАЦІОНАЛ

Повстаньте, гнані і голодні,
Робітники ССРСР.
Чи там хто знайдеться сьогодні,
Щоб смертю власною помер?

Чуєш, стогне країна
Від Карпат по Урал.
Кремлівських кретинів
Повісити пора!

Не ждїть рятунку ні від кого,
Ні від "братів", ні від сусід!
З лабет невільництва тяжкого
Самим випростуватись слід!

Чуєш, стогне країна
Від Карпат по Урал.
Кремлівських кретинів
Повісити пора!

Пусті слова про право бідних!
Держава дбає не про нас.
Над нами лиш терор і злидні
Вночі, і вдень, і кожен час.

Чуєш, стогне країна
Від Карпат по Урал.
Кремлівських кретинів
Повісити пора!

Лиш ми — народ, звичайні люди
Живем здобутками труда.
Нам сонце в небі сяять буде,
А "можновладців" жде біда.

Чуеш, стогне країна
Від Карпат по Урал.
Кремлівських кретинів
Повісити пора!

1948 р.

В. Лебедєв-Кумач

"ШИРОКА СТРАНА МОЯ РОДНАЯ"

Величенька наша батьківщина,
Та тісне тепер у ній життя.
Знають всі: з опікою москвина
Не прийде країна до пуття.

Від Карпат до теплої Одеси,
На потіху людям і собі.
Може, й знайдеш господарок десять,
Де немає висланих в Сибір.

Скрізь терор, і утиск, і омана.
З кожним днем все тяжче і сумніш.
Україна — це кривава рана,
А над нею окупантський ніж.

Банду ту, безсоромну і хижу,
Бачить світ, хоч трапивши під ню,
Золотими літерами пишуть
Пропагандну сталінську брехню.

Величенька наша батьківщина,
Та і досі у ярмі кона.
Я не знаю іншої країни,
Що страждала б більше, ніж вона.

1948 р.

ПІСНЯ ПРО СТАЛІНА

Із-за гір, із-за високих
Ненажер-павук спішить.
П'є він кров і смокче соки,
Не спиняється й на мить.

Хай сплива земля сльозами —
Кремль раює у цей час.
Око Сталіна над нами.
Вухо Сталіна між нас!

Скрізь були лиш темні хащі,
А тепер життя цвіте.
Слава батькові трудящих
І братам — НКВД.

Хай сплива земля сльозами —
Кремль раює у цей час.
Око Сталіна над нами.
Вухо Сталіна між нас!

Щоби щастя дати народам,
Вождь не спить і не дріма.
Автостраду зроблять згодом —
Україна — Колима.

Хай сплива земля сльозами —
Кремль раює у цей час.
Око Сталіна над нами.
Вухо Сталіна між нас!

ПАРТІЯ ВЕДЕ!

Тож нехай собі, як знають,
А ми з сталінського раю
Лаємо весь світ.
Ще московська ласка з нами:
Ордени за орденами.
Много, много літ!
Много, много літ!

Збільшовиченої ери —
Співтворці та інженери —
Ростемо ми, гей!
Стрибом, скоком, перескоком
У міністри ненароком
Влізем без дверей!
Влізем без дверей!

Не на Рейні, не на Марні,
А у нас надії марні
На нормальний сон.
Чорний ворон не дрімає,
Чорний ворон всіх хапає.
О, святий закон!
Радісний закон!

У північну тьму і холод
На знущання, бійку, голод
Вартісних людей —

Ешелони, мільйони,
Вдягши золоті погони,
Партія веде!
Партія веде!

Тож нехай собі, як знають,
А ми з сталінського раю
Лаємо весь світ.
За нове взуття без черги,
За їзду на людях верхи —
Много, много літ!
Много, много літ!

1948 р.

З ОПЕРИ "ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ЛЯ ПЛЯТОЮ"

Чорна хмара
Повз Ля Пляту
Розіслалась з краю в край.
Ти до нас
Якось на мату¹⁾
Любий друже, завітай.
Любий друже, завітай!

Будем з рурочки тягнути
Гіркувату рідину,
З-під сервеси²⁾
Пляшку в кутик
Теж поставим не одну,
Теж поставим не одну!

Пузонько моє дебеле,
Серцю радісно в цей час.
Хтось про книжку
Мені меле,
А для чого, прошу вас?
А для чого, прошу вас?!

З тої книжки що ми бачим?
Їсти нам не дасть вона!
Я сто пезів на кебрачо³⁾
Краще викину щодня,
Краще викину щодня!

О мій друже, мій пайсане¹⁾
Слухай добру раду ти:
Їж і пий, ледь сили стане,
Книжку ж шли під три чорти.
Книжку ж шли під три чорти!

¹⁾ Гіркувата рослина, що її вживають, як чай; ²⁾ Пиво;

³⁾ Назва дешевого вина; ⁴⁾ Земляк (єсп.)

СТАРА ПІСНЯ НА СУЧАСНИЙ ЛАД

Копав канал "Біле море".
Ще й "Волга-Москва".
Сидів, мучивсь в концтаборах;
Не рік і не два.

Ой, жаль, жаль!
Непомалу
Працювали для каналу,
Працювали для каналу,
Чорт би його взяв!

А вже ж тими каналами
Пароплави йдуть.
А вже ж катам з холоуями
Ордени дають.

Ой, жаль, жаль
Мені буде,
Якщо гинутимуть люди.
Для московської паскуди
Риючи канал.

1948 р.

МІЖ ПИСЬМЕННИКАМИ

(За військовою анекдотом).

— Друже, хочу запитати.
Я пишу "Війна і мир",
Що це має означати
В нашій мові "канонір"?

.....

— А-я-яй, а я ж повірив
Словникові, та й упік...
Я назвав, бач, "каноніром"
Проти ран новітній лік..

— То нічого, посміється
Тільки медик, не зважай!
А скажи мені, фортеця
Все одно, шо "Фау-Цвай"?

Г. Гайне

ЧЕРВОНІ ЧЕРЕВИЧКИ

Кішка стала стара і зла.
Вона шевчихою була.
І справді, перед вікном — афішка,
Тут же й взуття продавала кішка.

Благородна біла мишка одна
Якось гуляла близько вікна.
Пройшла, подивилася, знову пройшла,
Вернулась і каже, вклонившись низько:

Добродійко пані,
Шановна кицько,
Цей черевичок червоний в вікні
Дуже подобається мені.
Колір подібний змалку люблю.
Якщо недорого, я куплю...

Ах, панночко! — кішка у відповідь їй. —
Будь ласка, зайдіть у сальончик мій.
Зараз помір'єм, і за мить
Будете ви в черевичках ходити.

Недосвідчена біла миша була.
У пастку до вбивці вона зайшла.
І сіла скромненько десь на краю.
І ніжку витягнула своєю.

А у цей час, блискавки швидше,
Кішка стрибнула, й зосталось від миші
Четверо лапок, які хотіла
Взути й прикрасити мишка біла.

Кішка ж сказала: — Ех, ти, дурненька!
Не научила тебе твоя ненька,
Нащо до мене заходить було?
Проте, я умію робити добро..

Ці черевички, з лапками вкупі,
Я поховаю, й як ангел затрубить.
Щоб поспішали до Бога на суд.
Ти в черевичках пройдешся тут.
Та не забудь розповісти Творцю.
Хто тобі, бідній, дав радість оцю..

ПАРОДІЇ ПОРІВНЯЛЬНІ

Порфирій Горотак (Юрій Клен)

ТАЄМНИЧА МІЛЕДІ

Вона мене зустріла біля моря,
Світилися очі їй, мов темні зорі,
А груди надимались, як вітрила.
У береги шумлива хвиля біла.
І запитав я: "Звідки ви, міледі?
Чи не про вас співалося у Едді?"
І відказала дівка ніжнотонно:
"Прийшла з щасливого я Авалону,
З-понад озер шотляндських Осіяна".
І підняла вуальку тонкотканну,
І заспівали в голосі акорди,
Коли вона додала: "О мілорде,
Де ви родилися, шановний сере?
І сумно мовив я: "В ССРСР-і".

НЕ ТАЄМНИЧИЙ МІЛОРД

Її зустрів я ранком, коло моря.
Світилися очі їй, звичайно, наче зорі,
А груди напинались, мов вітрила.
(Грудьми такими буйвола б убила!)
І запитав я, скулившись: "Міледі,
Це ж вас Порфирій Горотак угледів.
Чи не про вас, бува, ревли ведмеді?..."
І мовила вона ніжнобетонно:
"Прийшла з туманного я Альбіону,
Від берегів, у панцери закутих".
І посміхнувсь чудовий рота кутик,
Коли спитала голосно, аж криком:
"Чому у вас така, пробачте, пика?
Де ви родилися, шановний сере?"
І сумно мовив я: "В Ес-Ес-Ес-Ер-і".

ЛІТАННЮ БІЛОМУ

Літанню білому, чи жар барвінку
Відіб'ється, як з горя погляд...
переливає; вільна: вдачу, й звикнуть
гойдатися! — вода голодна.

Отак чуття, мов дух, що з стінок скойки
зривається в горіння йдучи,
і вже, хоч клич! не вернеться ніколи
рікою, з спогадів найдужчих.

Вже дзеркалом, як ожило й зідхнуло
нести — в емалинках — тужливу,
і стануть небеса, рожевий вулик,
кигучу гріти до відпливу.

З бузків дофосфориться мла — потойбік,
гордившись, корабель відпінить:
скорботу в попільних валах потопить
і скаргу — в сонцевих терпіннях.

Проте, як вільна, сівши — крильця довго
над хвилю: підняті дві пісні...
отак і серце! а неба молодого
співуче полум'я вже здійснить.

(З 4-ої частини «Трояндного роману»)

ХОВЗАННЮ ЧОРНОМУ

Ховзанню чорному із мосту — в воду.
Бєбєхнєшся, і вжє лєжш. рєзбштшй.
Радєш: вільншй! Радєшть, насолєду
зжєрє, за звшчкєю, водє! в корштш.

Отак і я, мєв дшх, впадє на лїжкє,
і ршмємш — умів тршвєжє нєтрш.
І нє рєзкусєть оцьєгє гєршшкє
всш крштшкш! з Дєржєвшнєм у цєнтрш.

Чш дєрєкєлє вжє ожшлє й зшдхнулє?
чш хтєсь ємєлшнкш поншс в очєх блєкштншх?
Рєздумєє нєд цшм нєбєс рєжєвшй вулшк.
і бєскє скєчє бєрєзєнь нє квштнш...

Щєб дє мєгє "дєфєсфєрштшсь" вшршє
кшгшчєгє, глшбєкєгє нєд сшлє,
пєтршбєн гєрєшзм ншк нє гшршшй,
ншж плшгнштш нє спшнє крєкєдшлє.

Прєтє, нєйгєлєвшнє — нє злємєтш кєркє,
є нєдрєкуєть — фєкт! (Жєрєстєкє
й нєвблєгєннє!)

І пєплшвє в лшєрєтурє бєркє,
трєянднш нєвєнєжєнє рємєнєм...

ЗУСТРІЧ З ПРАВДИВОЮ КАНАДОЮ

(За "Овідом")

Рєзкшш! Крєсє! Нєсолєдє! Я їдє "сшршм сєбє-
кєю" (так пє-єнглшєськш нєзшвєєтьсє євєтєбєс), у
Судбурш. Українськшй пшсьмєншнк шєкєж хєчє жш-
тш. І нє тшлькш жштш. Вшн хєчє прєцєувєтш. Тємє
є й рєблє вшдчштш нє тємє: Нєоцшнємє вєртшєть
українськєгє пшсьмєншнкє пє-зє Українєю.

Судбурш пєстєवलшсь дє мєнє шндшфєрєнтнє,
нєвшть нє оплєтшлш дєрєгє. Я пєдєє дшхєм і дєвгє
так лєжє. Нєрєштш пршєшлш дє мєнє хлєпцш з
СУМ-у й скєзєлш:

— Нє сумєйтє, мєєстрє, єкєсь вєнє бєдє.

І дшєшнє, СУМ-швськє зєлє пєвнє мєлєдш. Дє
сшть сєлшднє збшркє. Всш мєш кшншжкш рєзпрєдєуєть-
сь. Нє дєдєтєк, пршємнє гєстшнє в кєлш юншх, прє
крєсншх, нєзєбєтншх зємлєкшв.

Єлє — дєлш. Я у Вшнншпєгє. Тєт цєлє єрмшє мєш
пршєтєлшв, є прєтє збшркє бєлє дєжє рєхштшчєнєю
всьєгє 21 дєлєяр. Урєтєувєв стєнєвшцє вєльмшшє-
нєвшнш пєн К., щє пршєхєв спєцшєлшєнє з Мшннєсє-
тш і вшпєсєв мєнш чєк нє 100 дєлєяршв. Слєвє нєзє-
бєтшємє пєнєвш К.!

Ршджєшнє. Прєкрєснє, гєстшнє, кєлштурнє пє-
дрєжжє З., у єкєгє я спшншвсь. Бєгєтє щє нє мєнш
прєкрєсншх, гєстшншх і кєлштурншх нєшшх лєудєш

Чудові борщі і каші, надзвичайні котлети, виключний коньяк, і нарешті божественна музика панни Майї. Слава! Місто Принц Альберт, до речі, дало мені за відчит 100 долярів.

У Норд Бетлефорді частували найсмачнішими сендвічами і прекрасними жіночими поглядами й усмішками. Кількість долярів мала, але це нічого. Вірю, що десь вона буде більшою.

У Виткові гасаю довкруги озера з дуже метким і талановитим псом пана В. С. З відчитом навряд чи що вийде. (Так пророкують). Але проти сподіванки — повна зала людей і 128 долярів. Враження чудове!

Мирнам. Невеличке містечко. Громадяни гостинні, і вони навіки лишаться в моїй пам'яті. Збірка принесла кругло 200 долярів.

Едмонтон. Місце моїх найкращих спогадів. Прийняття. Виняткова увага. Глибокі, захоплюючі розмови. І 360 долярів.

Я їздив три місяці "сірим собакою", автами моїх незабутніх знайомих, поїздом, пароплавом літаком. Від цих поїздок у мене лишилися чудові барвисті, високоемоційні враження.

Нарешті я дома, в своєму вигідному, картато-рожевому фотелі. Наді мною лампа з чорною пантерою, червоним абажуром і приємним, м'яким світлом. Коло мене моя чудова дружина. Я люблю землю і небо. Я люблю людей. І я люблю свої відчити.

Петро Карпенко-Криниця

ЗЛАМАНІ ВІТРИЛА

Заверещало, загуло, загуркотіло.
Я гепнувся і вирішив: каюк—
Аж раптом глянув навкруги з-під рук
І бачу: човничок на піднятих вітрилах.

Почав кричати: люди, браття, гей!
Конаю без мети, нема де себе діти.
Дозвольте причепитися до рей!
Панове! Землячки! Колеги! Паразити!

Дозволили. Поплив. Пливу і день, і п'ять.
Курю махру з газетної "бамаги",
І раптом опинився між домів
Централі боень і різниць --- Чікаго.

Панує тут головоломний рух,
Ревуть автобуси, як різані корови,
А над усім ширяє гордо дух
Бензину, випарів, худоб'ячої крові.

О Господи! Куди це я прибивсь?
Назад, назад, під підняті вітрила!
Ні, не повернешся, зламалась серця вісь,
А навкруги — сама нечиста сила...

Що вдієш! Пересплю цю ніч під парканом,
А завтра (О новітній світе ниций!)
Вдягнувши шапку з довгим козирком,
Піду найматися (як приймуть) до різниці.

ДОНЬКА БЕЗ ІМЕНИ

Нід зойк і гуркіт скорострілів,
Родила жінка у яру.
І думав я, що сам умру
Від співчуття подрузі милій.

Та, Богу дякувати, лишились
На світі жити я й вона.
Тепер працюємо і пишемо...
(За ніч — чорнильниця до дна!)

При чому ж тут "Донька без імени"? ---
Спитають любі читачі.
Даруйте цю одвертість ви мені:
Я ждав доньку й зоставсь ні з чим.

Точніше, в іншому аспекті
Здійснився наш батьківський плян:
Донька лишається в проєкті.
А народивсь синок Богдан.

ГРИШКА ПЕРЕПЕЛИЦЯ

Гришку Перепелицю дуже непокоїло те, що
незаможник Михайло Дубовик має годованого ка
бана. Але що зробиш? Коли б Михайло був, ска
жемо, хоч підкуркульником, справу можна розв'я
зати в два щоти. А так? Гришка вирішив чекати,
поки кабан обернеться в сало. І дочекався. А тоді,
за допомогою ударної комсомольської бригади
підкопався зночі під Михайлову комору і попе
редив:

— Мені буде половина сала, якщо я пол'зу
першим. Согласні?

— Согласні. Лізь.

Тим часом Дубовик вартував у коморі з со
кирою, і коли показала голова Гришки, добре
по ній рубонув.

Та Гришкина голова цупко трималася на в'я
зах. Був зроблений лише невеличкий, пальців на
три, пролом, і Гришка крикнув комсомольцям:

— Спасай, ленінська гвардіє, бо може знепри
томніти.

Хлопці витягнули з ями Гришку за ноги, а то
ді ухвалили: На чорта нам нести це барахло? Да
вай кинемо його в ополонку.

І кинули б, коли б Гришка, відчувши небез
пеку, не попросив:

— К телефону! Пустіть мене к телефону. Хочу дзвонити дорогому товаришу Сталіну.

Комсомольці перелякались і втекли, а страшно поранений Гришка, залишаючи на дорозі море крові, чимдуж чкурнув до сільради...

Олег Зуєвський

ПОКІРНІ ФАРБИ

Жбурнув на стіну їх. Вони упали,
Рясними краплями забруднивши паркет.
А з неба ангельські грімкі хорали
Спитали з співчуттям: чи не здурів поет?

Ні, не здурів, і мабуть не здурію,
Бо розцвіта вінок шовкових кіс.
І ту тендітну одчайдушну мрію.
Я до Америки, на зло усім, доніс.

На камні голому сиджу в годину втоми,
І неоглядну обсервую даль.
Рясний разок застиг тепер при домі.
Жона кудись повіялась на баль...

Здається, щось би велетенське вдівав,
Та крил нема, не бачу білих днів.
Хіба поезію ось надішлю у "Київ",
Щоб він, бідака, трохи прояснів...

СЛАВА ВАРЕНИКАМ!

Як вам відомо, на моєму карку лежить обов'язок постачати фейлетонами щоденник "Свободу". Не думайте помилково, що це приемний обов'язок. Адже фейлетони в мене під подушкою не лежать і з неба мені не скачуть. Їх треба написати, а перед тим знайти цікаву, будуючо-виховну тему. І тут уся заковика. Легко сказати: знайти. Де? Як? Іноді ганяєш по місті цілісінккий день, а теми, наче поховались. Нема!

Було мені одного разу таке. Змучений, виснажений і безтемний, повернувся я додому. Господиня поставила вечерю, оті наші національно-улюблені вареники (по-галицькому, пироги), їжте, мовляв, на здоров'я, тільки не подавіться. А в мене нема апетиту, бо фейлетон не написаний, а завтра конче, хоч лусни, треба здати його до друку Сиджу й сумую. І раптом вареник мені підморгує — Івасю, — каже нібито, — та й чудак же ти. А ми що? Не тема? Напиши фейлетона про те, як ми спричинились до українізації чужинця, та ще й найбільш віддаленого від нашої стнічної групи, скажімо, мурина... Еврика! Єсть! Йй-Богу, єсть! Схопив я олівця й написав: "Українізація почалася з вареників". Це був заголовок найбутнього фейлетона. А далі... Багато з вас читали цю річ, та

все ж таки коротенько її перекажу. Вигадав я, наче зайшов до "Арки". ("Арка" — не ворота, а така собі, досить чепурна українська книгарня, що міститься на сьомій стріті, під числом 48). Ще вигадав я, наче туди ж зайшли два хлопці, один білий (наш) і один чорний — мурин. І ось гарненька пані Аркова ніби запитала білого:

— Де це ви, пане, підчепили такого симпатичного чорнушка?

На це відповів сам чорнушок:

— А ми разом працюємо.

Пані Аркова згадала дівочі літа й по-дівочому спаленіла. А потім шепнула мені:

— Боже! Щастя ж моє, що я не трахнула чогось протирасового. От була б влипла.

Далі я написав, що муринський юнак ріс біля українців, часто відвідував їх, їв там вареники, дуже полюбив цю нашу страву, а полюбивши, на сто відсотків зукраїнізувався. Ну, й додав, як висновок, що ось, значить, чорні українізуються а деякі легковажні й малосвідомі українські батьки не вважають за потрібне, щоб їхні діти знали свою мову. І вийшов, як бачите, дуже корисний фейлетон. Завдяки вареникам.

Микола Понеділок

ПРО МІЙ І НЕ МІЙ ВИСТУП

Приїхав я в одно провінційне місто. Не для виступу, а в особистих справах. Переказала мені моя приватна контррозвідка, що там живе панна, яка над усе шанує письменників-гумористів. А-ну ж, думаю, може й клюне. І привезу я до Нью-Йорку на злість ворогам, на втіху друзям, чудову місис Понеділкову... Іду, шукаю число будинку тої, евентуально, моєї судженої й раптом бачу афішку:

"Сьогодні в українському клубі, на такій освулиці, під таким ось номером, в такому ось часі, виступ гумориста Миколи Понеділка".

Що ж це, міркую собі, за містерійна чортівня? Ніхто мене про мій виступ не просив, я про те нічогосінько не знаю, й як же так?

Забув я тимчасово й про суджену та мерщій до клубу, бо вже ось-ось почнеться моя, нібито, імпреза.

Приходжу. Людей багато. Всі незнайомі. На мене, звичайно, нуль уваги, бо ж очікують Понеділка. І ось появляється на сцені мій плягіят у натурі. Правда, замаскувався, вражий син, під мене: чуб їжачком, краватка дивиться набік, і черевики нечищені. Тільки ж очей не замаскуеш. Очі в мого плягіята якісь овечо-тигрячі, та ще й бігають, наче розтривожені миші. Еге, думаю, з такими очи-

ма навіть від плохенького полісмена не втечеш, а вже прочитати щось путне — дзуськи! І став він читати... Матінко моя рідна! Якимсь загробно-панахидним тембром та ще й з довгими павзами, щоб не перешкоджати сміхові... А сміху нема. Залля мовчить, наче в рот води набрала. Скучає. Нарешті хтось тоненько свиснув і вилаявся, як кажуть, "передостанніми словами"... Тоді вискочив на сцену адміністратор імпрези, схопив лже-Понеділка за поли піджака й галаснув:

— Заткнися, благаю!

Тут публіка вперше зареготала й почала плескати в долоні А я... Я заплакав, залишив клуб і подався на станцію.

За тиждень прийшов на мою адресу лист із вибаченням за те, що мені мовляв, надсилали запрошення виступити, але помилково вказали інше число будинку й тому стали жертвою якогось авантюрника. Просили відповісти, чи зможу я прибути за два тижні й, так би мовити, поправити ситуацію. Я не відповів. Бо ж, уявіть собі, яке вражіння викликало б оголошення про другий виступ Миколи Понеділка?

А може, ви цікавитесь знати, чому я не постарався розшукати панну, що над усе шанує письменників-гумористів? Бо то був недотепний дотеп моїх приятелів. Така панна в тому місті, справді мешкає, тільки ж вона має 60 із хвостиком. А я ще до того веселого віку не доріс.

А. Височенко

ТАЄМНИЦЯ ЗЕЛЕНОГО КАПЕЛЮХА

Керівник київської філії ТАСС-РАТАУ, Петро Мефодійович Ренькас, готуючись до зустрічі американського амбасадора Булліта, вирішив купити собі капелюх. Хоч цього добра, за малим попитом збоку робітників і селян, у Києві було досить. Ренькасові жоден капелюх не сподобався. Стій! — згадав Ренькас, — десь у батька є старий зелений мисливський дореволюційний капелюх. Ото капелюх над усіма капелюхами, і він єдино гідний прикрасити мою голову...

Ренькас сів у машину й поїхав до батька, на околицю міста.

— Тату, ви не знаєте, де той наш зелений капелюх?

— Та курка в ньому на яйцях сидить, він уже до вжитку не годиться.

— Нічого, згодиться.

І Ренькас пішов до курки.

— Киш, проклята, чуєш?

Але курка злазити не хотіла.

— Киш, бо в НКВД заявлю...

Після цього попередження курка блискавично залишила своє гніздо, а Ренькас витрусивши яйця й причепивши до капелюха свіже перо, видра

не з хвоста домашнього півня, поїхав зустрічати Булліта.

Тому, що машина Ренькаса якось вигналась наперед машини амбасадора, київські міліціонери подумали, що Ренькас це Булліт і почали вигукувати:

— Хай живе Америка! Слава Буллітові!

Ренькас був дуже задоволений, махав зеленим капелюхом і відповідав, як належить американцеві, по-українському:

— Палкий привіт киянам! Хай живе український народ!

Грім оплесків публіки (хоч публіки на такі зустрічі ніколи, ні за яку ціну не пускали), вкривав кожне речення людини в зеленому капелюсі.

Святослав Гординський

ВЕЧІР

Багряно захід запалав,
І на чоло мое діточе
Упав, гонений вітром, лавр,
Не стовбур, звісно, а листочок.

Немає угорі хмарок,
І бачу я в ясній блакиті
Золототканний поясок
На явно голій Афродиті.

Вона — найкраща із богинь,
Усе природне й чисте в неї:
Від пречудової ноги,
До персів білих, як лілеї.

І нині, вічно молода,
Вона навчає ціле людство,
Як відрізнити без труда
Здорову пристрасть від паскудства

Михайло Орест

БРАМІН І ЗМІЯ

Священної змії служитель довгорічний,
З очима впалими, що палять, мов опал.
Молитва й піст, і миродайні стрічі
Прочан, озброєних в м'яку покору й шал.

Дзвенить благанням срібнотонна дуда,
І ось з нори, обвитої плющем,
Видніє голова, і сам премудрий Будда
У погляді, що дух і ніжить, і пече.

Кому судьба сьогодні саван шие?
Сто пар очей напроти тільки двох.
Зміїне тіло, складене із шиї,
Колишеться бичем, а кожен — як присох.

Звилися кільця. Зорі нерухомі
У жертву вп'ялилися, і жертва осіда.
Ось рине кров, червоно-теплий промінь,
Свята, життям наснажена, вода.

Та над тварюкою царем стоїть людина,
Шум голосіння, що з жахом прийшло,
Враз заглушив терпкий наказ браміна:
— Геть до нори, паршиве барахло!

Проф. В. Державин

ВАЖНА І НЕВАЖНА ПОЯВА

Диспонуючи конкретними фактами, хочу акцентувати пунту нового роману Нафанаїла Велемирського п. з. "Диявол блідий". Ідею явно рецептовано від Гете ("Фавст"), хоч твір адекватний з реалістичними: лише відносно збережено ознаки первісного мітологічного примату. "Диявол блідий" був би а-пріорі визначною появою в нашій літературі, коли б не певна безпорадність автора в градації подій, типізуванні й систематизуванні окремих епізодів, а також коли б не контрадикторна функція його семасеології. Якщо розглядати питання крізь призму парадоксальних ілюзій. "Диявол блідий" має всі нюанси імажинізму, взятого від групи російських імажиністів 20-их років. Творчий метод автора нагадує марення боже вільного. Справді, "Диявол блідий" закохався в себе. Він — альфа й омега, початок і кінець. Горішні емпіреї, куди намагається автор довести своїх героїв, — непереконлива уявна фікція, діаметрально-протилежна загально-прийнятим стабільним канонам. Герої, мислячи абстрактно, в той же час на 100% конкретні в своїй дії. Не допомагають тут і затушковування пікантними несподіванками, на зразок тої, що "Диявол блідий" сам себе набив по пиці. Мова твору досить вульгарна, бо не зазнала моєї редакції. Все таки, "Диявола блідого" можна рекомендувати молоді не нижче 40 літ.

Юрій Тис

МАРКІЗА

Маркіза Помпадур, елегантна французенка, якій у цілій Франції не було рівної по красі й розуму, яку влюбовав сам король, захопилась українським поручником Войновським. Тоді вже маркізі стали "до лямпочки" всі двірські заботи, і вона обернулася в філософа та палко мріяла про улюбленого Войновського.

Маркіза Помпадур почала стягати до своєї бібліотеки всі книжки про Україну (звичайно у французькій мові), і читала їх у вільний від любови короля час, забуваючи за все на світі, бажаючи лише споріднитися (духово!) з своїм обранцем.

Войновському наказали виїхати в край для тодішньої революційної праці. Не попрощавшись з маркізою, ідейний вояк повівся у світи. Бідна маркіза страшенно страждала, часто відмовлялася навіть від десерта після обіду і знов занурювалась в історію України, бажаючи якось дорости до Войновського...

Маркіза чекала на поручника двадцять років, а коли прийшла пора вмирати, наказала покласти в її труну портрет свого коханого, і навіки закрила очі.

Войновський так само весь час мріяв про мар-

кізу. І коли йому сповнилось п'ятдесят років, вирішив розшукати свою незабутню приятельку, щоб нарешті досмаку з нею пожити.

Войновський ішов пішки з України до Франції (бо в той час поїздів і автобусів ще не було), і нарешті прибув. Та виявилось, що маркізу вже поховали, і Войновський, вислухавши повідомлення про це від старого слуги маркізи, сів на крісло й сказав: Який же я був дурень! Чому я плентався умирати аж до Франції, коли міг би з успіхом зробити це дома...

Іван Багряний

СОБАЧИЙ БЕНКЕТ

На барикадах кінь
Останній
Бився з ворогом,
Трощив копитами
І голови й хребти.
Своє життя
Продав він
Досить дорого.
Та не здолав
Неправди й суєти.
І ось до мертвого
Нащадка Буцефала
Паршивий, скулений,
Нероба і балбес.
Підкрався пес.
Зоря вгорі сіяла,
І кінські тельбухи
Без крові і без сала
Горою піднялися
До небес.
Ось пес завив,
І назбігалась сотня.
Якщо не більше
Злої собачні.
Що їй мораль.

І заповідь Господня
Про "мертвого не руш"?
Тепер вона в борні
За кістяки.
За кращі і смачніші.
Ірве зубами
Благородну грудь.
О, псяча погань!
Де була раніше?
Що ти робила?
Зиріла в діру?
Чекала висліду
Смертельного змагання?
Так людські хробаки
Того, хто впав останнім,
Їдять, знущаються.
І зовсім це не пес,
А кровожерлива.
Брудна КПСС.
Я вирішив
Коня оборонити,
Підніс над псами
Палицю й — та-рах!
Вона поцілила
По всіх,
По всеньких псах!

Діма

СІВ ВЕСНЯНИЙ ВЕЧІР...

Сів весняний вечір
Котиком на плечі.
Пригорнувся ніжно і — мур, мур...
У житті є речі
Надто небезпечні.
Гірші від пожежі і від бур.
Ой ти, сонце чисте,
Хочу я за місто.
Де ростуть найліпші із квіток.
Років тому триста
З графом Монте-Крісто
Там гуляла леді Біверброк...
Синку мій маленький,
Не рости швиденько.
Я ще не скінчила "Мій роман".
Він Волинякові
Мріється готовий
В друку у Отців Василіян*)
Ластівка літає.
Ну, а я не знаю.
Що про неї можна написати.
Мабуть, ні рядочка.
І на цьому точка.
Бо у недововленні — краса.

*) В Торонті є друкарня приналежна оо. Василіянам.

Докія Гуменна

БАРБОСІЯДА

Барбос П'ятий сказав мені:

— Докіє! Ти їдеш до Америки, а як же буде зі мною?

— Барбосику П'ятецький, — відповіла я, — що я можу зробити? Туди важко пропхатися навіть людині, а вже собаці...

Барбос П'ятий замислився, потім попросив:

— Я ж твоя улюблена літературна дитина, і мене також люблять усі читачі. Дай мені трохи місця в твоїй валізі. Я накриюся "Дітьми Чумацького Шляху", і якось перепачкуеш мене до пароплава.

Хвостик у Барбоса П'ятого дрижав, на очах були сльози. Я розчулилась.

"Добре, — сказала, — хай буде по твоєму

До пароплава Барбос П'ятий дістався легко, зате на пароплаві... Ой, людоньки, що вже я сорому набралась!

— Ви, — кпив з мене капітан, — ще б корову з собою взяли. Чи в Америці собак не вистачає?

— Та ж це, — кажу, — не проста собака, а династична, Барбос П'ятий.

— Хай хоч і П'ятнадцятий, а ось я зараз покличу матроса, то він прив'яже йому якесь залізо до шиї і...

Тут, спасибі, заступилися пасажиром, і доїхали ми з Барбосом П'ятим до американського континенту. Доїхали. А як злізти? Адже речі перевіряють. Відчинили валізку, а Барбос П'ятий спить з утоми, як убитий.

— Що це? — питають митні службовці.

— Боа моє. — відповідаю, — адже в Америці зима є?

— Боа? А чому воно дихає й вухами ворушить?

Я почервоніла, а тоді кажу по-українськи, бо по-англійськи ще не вміла:

— Пане, пропустіть мене з цим боа, вік буду за вас Бога молити.

Митник махнув рукою й пропустив. Наш буй чолов'яга з Волині, Джоном Пилипсоном звали. І ви знаєте, як віддячився Барбос П'ятий? Поки я влаштувалася на роботі, він також улаштувався сторожем продуктового магазину. І мені харчі приносив. Барбосику мій дорогий!

О. Веретенченко

ЗАДУМАЛАСЯ ДОЛЯ...

Задумалася доля: що мені
Послати, як черговий подарунок?
Було вже все: кохань дурманний трунок,
В уяві зроджені, примарливі вогні,
Надій розбитих аж до верху кошик,
Утеча й страх, і (вибачайте!) воші.
Вже не кажу про голода розпуку,
Бо й ви німецьку споживали брукву.
Який сюрприз пошле мені фортуна?
Сміється угорі небес блакитне руно
І заспокоює: "Якось живи і дихай.
Тепер тобі лишається ще... фіга".

Олексій Сацюк

СКРИПКОЮ ПО КАМЕНЮ

(Драма на 5 дій).

Дієві особи: Він. Вона. Скрипка. Смичок. Камінь. Гучномовець. Миші.

Він (грає під вікном **воної***):

Цей мій спів
З благанням лине
До твоїх ушей...

Вона (на балконі): Ах, як грає! За самий кінчик
серця бере. Не можу тільки визначити, чия
це симфонія: Бетговена, чи Анатолія Франса.

Смичок (зауважує на одній струні): Отакої! А про
Шуберта ви, панно, не чули? Це Шубертова
серенада. Се-ре-на-да!

Гучномовець: Геть із серенадами! Музика — бур-
жуазний пережиток. Дайош вибухи атомних
бомб над капіталістами замість цього пілі-
кання.

Вона (злякано): Ой! А мій тато капіталіст. Треба
попередити, до чого закликає клятий гучно
мовець. (Зникла).

Миші (насмішкувато): Шу-шу-шу... Піймав облиз-

*) Це словоутворення затверджене Академією
Наук УССР.

ня? Грай нам, грай нам, ми слухатимем уважно.

Він (грає): Як до тебе ходити?

Тебе вірно любити

В тебе миші лихі,

В тебе миші лихі,

Серце мое!

Камінь: Ти що? Здурів? Це ж не тільки для неї, а й для мишей образливо. Ось вони твою скрипку погризуть.

Вона (появляючись на балконі, співає):

Коли мишей боїшся,

На воротах повіся!

Смичок (обурено, на одній струні):

Отакої! Отакої!

Отакої! Отакої!

П а в з а .

Гучномовець: Колби, колби, запахи кислот

Водень, кисень і азот,

А цей, що грає, — ідіот.

Миші: Шу-шу-шу. Шу-шу-шу. У-ку-шу. У-ку-шу...

Камінь: Мене? Прощу!

Миші: Відчепись. Пись, пись!

Він: Жду тебе я.

Моя фея.

Вийди, вийди, на балкон...

Тихо. Десь гуркотить літак. Наближається сліпуче саяво.

Вона (вибігає на балкон, кричить): Скрипалю, скрипалю, ось уже летить атомна бомба. Скоріше сватай мене, та одружимося, та поживемо хоч п'ять хвилин.

Гучномовець: Спасайся, хто може!

Камінь: Нічого, нам музика допоможе! ;

Він (грає): Гоп, кумо, не журись!

Потім кидає скрипку й смичок (об камінь), і швидко лізе на балкон. Чути звук поцілунку.

З а в і с а .

Примітка: Цю виставу треба повторювати п'ять разів підряд, щоб виправдати вказану вище кількість дій.

МОЛОДІСТЬ

Утікаєш, як вибитий цуцик.
До того, ще окропом облитий.
Хвостик у тебе повис.
Між ніг теліпається. Дальше.
У безвість років і десятиліть
зникнеш, і там, де ясніла шкіра,
мітлою стирчатиме біла борода,
Та думка сильніша за старість,
вона ще поверне усе:
берег, густе вербовиння,
дівчину ту, що вже має
десь сороківку тепер... Щастя,
щастя в уяві, в омані!
Ти від уяви схмільнієш,
вдариш об землю своїми
хворобами всіми. Липовий цвіт
буде ввижатись тобі
замість бадилля, і смерть
від пересердя аж плюне і скаже:
Дурню! Живи хоч сто років,
таким ось належить весь світ!

НАРИСИ З ТЕОРІЇ ЛІТЕРАТУРИ

Від Котляревського, **якщо не помиляюсь**, в українській поезії панівною стала тонічна система віршування. Але чи означає це, що з цього моменту відмирає сисябічна система, як ніби українській мові чужа, штучно прищеплена з польської? **Не беручися судити категорично**, я думаю все так, що сисябічна система віршування має деякий ґрунт в українській мові.

Трудно розмежувати випадки, коли пишеться строфічно та коли астрофічно.

Я не можу та й не маю на те змоги, щоб докладніше простежити появу й розвиток рими в українській поезії. Це справа глибоких студій.

У поезиї взагалі, а в українській зокрема й особливо лишається багато нез'ясованого й спірного. Щоб обмежитися лиш кількома прикладами, можу сказати, що **мені особисто лишається багато неясного** в розумінні, наприклад, ритмічної будови народної пісні та її впливу на поезію.

У цьому світлі, **мені здається**, річ досить сумнівна — шукати в українській поезії якихось особливих ще народних розмірів. **Не можу цього ще раз заперечити категорично**, але вважаю дошукування цих розмірів у нас занадто перебільшеним.

Трудно було б дати бодай короткий огляд по-

ширення п'ятистопового ямбу в українській поезії.

Таким чином, як підсумувати, назагал правильним є твердження, що вірш від прози різниться ритмом, але тільки в тому розумінні, що ритм прози відмінний від ритму поезії. А поміж ними є ряд проміжних форм, які **досить трудно** оцінити: куди їх віднести — до вірша, чи до прози. Я ще над цим подумаю...

М. Ситник

РОЗЛУКА

Так, наші диктові спільні валізи
Роз'їхались на різні авеню.
В очікуванні світової кризи.
Я покищо нічого не роблю.

І вже мене і трохи не вражає
Твій пречудовий модний капелюх.
До всіх красот твоїх, розквітлих маєм,
Тотально я осліп і повністю оглух.

Навкруг мене пляшок порожніх купа,
А на столі давно початий вірш.
По кумполу весь час неначе молот гуна.
Нехай же ти, життя таке, згориш!

Страшенно кисло і в душі, і в роті,
Розчарування, прикрість, самота.
А на твоєму витертому фоті
Лежить пилюка сіра і густа.

Емма Андiєвська

ПЛАНЕТАРНИЙ ВИЗЕРУНОК

У сфері блукань і хитань
Снують необмежені товпи.
На ангелі білий хiтон.
Сяйка дiядема на мавпi.

Притишено клацає вовк.
(Це джунглi вклоняються небу)
Старий бойовий томагавк
Накреслює зоряне "табу".

Швидким перехресним огнем
Апостольство свастика лає.
Та повний байдужості гном.
І ало аліє алое.

Не стримуй кипіння в очах,
Закохано плигай в безодню!
Ностальгія, кашель і чох
Пішли на позицію задню.

Із піхов випорскує меч.
В'юниться, як човен моторний.
Дитина освоює м'яч
Не круглий — гранчастий, модерний.

Марія Цуканова

ЕЛЬФ

— Що таке ельф?

— Одинадцять...

(Вiдповiдь батька, майже дорослої, дiвчинки).

Остiвця Iвана тяжко побили брутальнi нiмцi.
Нещасний Iван лежав, неспритомний, очi його за-
котилися пiд лоба, з кутика уст текла цiвкою кров.

— Iване! — зойкнула маленька Ельза, охопивши голову хлопця своїми речисятами. — За що вони тебе, Iване?

Хлопець розкрив очi й спробував посмiхнутись. Він навіть, щоб заспокоїти дiвчинку, сказав, що йому зовсiм не боляче.

Але млинар, який мав нахил до жартiв, шепнув Ельзi:

— Повісять твого Iвана. Капут!

Ельза знепритомнiла, а очунявши, тяжко захворiла. Вона лежала в лiжку і мрiйно вдивлялася в щось, чого ніхто не бачив. Коли Iван спитав, куди дивиться Ельза, вона вiдповiла, що прийшов ельф і чекає на неї...

Iван бачив духовними очима, як дiвчинка вiдлiтає в iнший чудовий свiт, що не має нічого спiльного з нашим брутальним свiтом, повним зла, несправедливостi, неволi. Коли б Iван був японцем,

він би негайно зробив собі "гаракірі", щоб полетіти слідом за Ельзою. Але ж Іван належав, на жаль, до української нації. І тому він лише глибоко зідхнув, почувався, і вийшовши в двір пані Штерн, у якої працював, почав чистити стайню.

Б. Поляннич

ПЕРЕДБАЧЛИВА МЕСНИЦЯ

(За романом «Генерал W»)

Невгасимим вогнем палала еспанська кров графині де-Кастро. Вона не могла подарувати підступних дій своєму бувшому чоловікові, большевицькому генералові Сверчевському, який запакував її живою в труну, і вирішила за всяку ціну знищити того бандита.

З цією метою графиня покидає Іспанію й їде в Галичину, де блискавично опановує українську мову і включається в український повстанський рух.

Дивним збігом обставин графиня має двійника, українську дівчину, що працює офіційно в большевицькій контррозвідці, а неофіційно помагає повстанцям. Дівчина молода, двадцяти з чимсь років. Графиня була матір'ю дорослої доньки (яка загинула через Сверчевського), але не зважаючи на це, двох розвідниць важко розрізнити, настільки вони подібні...

Все йде добре. Повстанська розвідка знає, що Сверчевський їхатиме кудись із своїм штабом, і повстанці роблять засідку в лісі. Графиня, де-Кастро тут же, бо за ходом дії й за своїм бажанням, саме вона мусить застрелити генерала.

Ось показався большевицький кортеж. Графиня взяла далековид і впізнала (в закритій машині) обличчя Сверчевського. Але треба, щоб і бувший чоловік упізнав її. Графиня була передбачливою: возила з собою подерту на колінах сукню, ту саму, в якій лежала в труні, силкуючись піднести колінами віко. Ех, шкода, що не захопила й труну!

Графиня швиденько переодяглась, стала на видному місці, взяла пістоль і вистрілила.

Очевидно, Сверчевський упізнав свою колишню дружину, бо в його мертвому погляді застигав страх і здивування, а крім того, він холодніючими руками тримався за власні коліна.

Проф. Є. Онацький

ЧОРТ В УКРАЇНСЬКІЙ СИМВОЛІЦІ

Гадаю, що більшість моїх шановних читачів бачила чорта на власні очі, а проте, подаю короткий біологічний опис цієї, скрізь розповсюдженої істоти.

Отже чорт має довготелесий (як у Наполеона) тулуб і короткі ніжки з копитцями. Голова в чорта неспівмірно мала, прикрашена рогами, на взірць цапинних. Подібність до цапа підкреслює також вузька, клиновидна борідка. Основною прикметою чортячого роду є хвіст. Він дуже довгий (нагадує коров'ячий), і гнучкий, як лозина. Виконує функцію третьої руки, особливо під час самооборони.

Чорт — тварина, що володіє мовою. Деякі з них (очевидно, з провідної верстви), являються поліглотами, знають кілька десятків мов.

Характер чорта має самі негативні риси. Зло, підступ, брехня, зрада, донощицтво, ошуканство, крадіж, розпалювання ворожнечі між людьми, розбиття подружньої згоди і т. д., все це невід'ємне від чорта.

В приватному житті чорт — сибарит. Працювати не любить, довго спить, їсть усе найсмачніше. З транспорту завжди віддає перевагу мітлі (не змішувати з "Мітлюю"-журналом!), на якій дуже

вправно їздить, навіть може випередити модерний джетовий літак. Розповсюджуються чорти таким способом, як описано в Стороженка, себто через потиск руки відповідній відьмі.

В усіх своїх діях чорт значно сильніший за людину, а проте, в нашому народі установилося до чортів зневажливе ставлення. Підтвердженням цього може служити характеристика: "Ні Богу свічка, ні чортові кочерга". Отже, чорт заслуговує лише на кочергу, і боятися його не треба. Про повісвану особу (як, наприклад, про небіжчика Сталіна), українці казали: "У нього на лиці чорти горох молотили". Тут іронія знову ж над неробою-чортом, якому справжній селянський цін не під силу. Людина, загальнознана з своїх лихих вчинків, що під впливом сильніших за неї обставин вирішила переключитись на добрі діла, дістала ущипливий для чорта вирок: "І чорт на старість у монахи просивсь, та, бач, не прийняв".

В народних легендах і казках чорт завжди фігурує, як переможений українською кметливістю. Згадайте хоч би невмирущу гоголівську "Ніч перед Різдвом", коли то коваль Вакула літав на чорті в Петербург і привіз своїй Оксані черевички від самої цариці. Великий український письменник Лев Толстенко так само використав народню казку про чорта й Івана-дурника. Навіть дурник перемагає ворога людського роду, і то самою згадкою Божого імені: "Ну, Бог з тобою, — сказав

Іван. І як почув чорт про Бога, пірнув у землю, мов камінь у воду, тільки діра лишилась".

Проблему чортівської сили деякі наші письменники розробляли поважно. Так, Михайло Лермонтов у "Демоні" бере за героя чорта з провідної верстви, чорта-аристократа, якого, свого часу за непослух і гординю було виселено з раю. В демона закохується невинна дівчина, але до неї своєчасно приходить смерть, і ангел з-під носа в нечистої сили забирає душу дівчини до раю, кажучи:

Вона любила і страждала.

І рай відкрився для любови.

Отже, чорт-демон і в цьому випадку був переможений.

Існує безліч анекдотів з участю чорта, і скрізь він посоромлений від людини.

Не можу запевняти переваги людей над чортом під Советами, бо там специфічні умови, яких я не знаю. На еміграції ж чортівський вплив хоч досить великий, а проте, не вирішальний. Бо українська еміграційна спільнота вже ось-ось дійде до згоди, і тоді ми скажемо всім опозиційним елементам: А що, взяли? Чорта з два!

БОЖЕСТВЕННА ЛЖА

(або: політична свідомість над усе. Коментар наш)

1.

Після весільної вечірки, Григор і Валюшка лишинися вдвох. Вона поклала йому руки на шию.

— Любиш?

— Так.

— Правда?

— Так.

Він цілував її, не відриваючись.

— Ти сопеш і не даєш мені дихати.

— Люба моя! — сказав він.

— Камбрбум?

— Камбрбум.

Я знаю, що гадаєш собі про мене. Але я не така, як усі вони. Хочеш, я доведу тобі. Ось!

Вона показала йому К о б з а р я, що тримала за спиною.

— Люба ти моя, люба. — сказав він, зворушений.

— Ти вже хочеш спати?

— Ні, я хочу ще трохи зачекати.

— Зачекати — чого?

— Зачекати, аж ти захочеш спати.

— Ні, ходімо зараз. Ходімо вже. Ходімо вдвох.

Вона лежала в ліжку й дивилась на нього. Кучері розсипались по подушці, він бачив її шию та самі верхівки плечей. Вона лежала спокійна, врончиста, вона чекала.

— Лягай же. — прошепотіла вона.

Її уста були гарячі й сухі.

— Ти хочеш спати?

— Так. Трошки.

— То засни, люба.

— Добре. Камбрбум, мій коханий.

— Камбрбум, дорога моя.

По тому вони заснули.

2.

Григор підвів голову, сів на ліжку й прислухався до Валюшчиного дихання. Треба було робити все так, щоб Валюшка не пробудилась, отож — цілковита безшумність.

Він повільним невблаганним рухом закрив ковдрою той отвір з якого дихало ніжне тепло її тіла. Босими ногами став на паркетну реальність простору й часу.

3.

Григор опинився в полковника Дробота. Полковник сказав:

— Але чи ви приготівані? Чи можете, не вагаючись, перемінити життя, що обіцяє стільки втіх на життя, що не обіцяє нічого, крім виразної

перспективи скуштувати кулю?

Григор усміхнувся.

— Так, пане полковнику, я готовий до цього.

— Гаразд, — сказав полковник. — Тепер ідіть до тієї кімнати та виспіться там добре на канапі. До речі, що ви написали в листі до вашої дружини, чим пояснили причину несподіваної розлуки?

— Я збрехав їй, написав, що маю невигойну хворобу.

Примітка: Мені закинуть, що я не дав пародії, лише дослівно виписав (дещо пропустивши), текст із авторового твору. Але автор, який, пишучи твір, одночасно пише на себе пародію, звільняючи цим від труда інших, — явище не буденне, може, навіть унікальне. Тож я не міг привласнювати собі його заслужену славу.

Se terminó la impresión de este libro
el 23 de Junio de 1962
en los Talleres Gráficos "Champion"
c. Mercedes 2163, Buenos Aires

Queda hecho el depósito que previene la ley.

IMPRESO EN LA ARGENTINA

PRINTED IN ARGENTINA